

Μαρία Σκοπελίτη

Κάρυστος 1821

*Στα χρόνια της εξέγερσης
και της φωτιάς*

Τρίτη 29 Μαΐου 1453

Η Πόλη πέφτει στα χέρια των Οθωμανών Τούρκων

« Θρήνος του Πόντου για την Άλωση της Πόλης »

Ένα πουλί, καλό πουλί έβγαιν' από την Πόλη,
ουδέ σ' αμπέλια κόνεψε, ουδέ σε περιβόλια
μόνο πήγε κι εκόνεψε, εις του Ηλιού το κάστρο.
Έσειξε το 'να του φτερό, στο αίμα βουτηγμένο,
έσειξε τ' άλλο του φτερό, χαρτίν είχε γραμμένο.
Να το διαβάσει δε μπορεί, ούδ' ο Μητροπολίτης!
Κι ένα παιδί, καλό παιδί έρχεται κι αναγνώθι,
το αναγνώθι κι όλο κλαίει κι όλο στηθοκοπιέται:
« Αλί σε μας και βράι σε μας, πάρθηκε η Ρωμανία».

Μοιρολογούν οι εκκλησιές και κλαίν' τα μοναστήρια
κι ο Αη - Γιάννης ο Χρυσόστομος κλαίει και δερνοκοπιέται.

- Μην κλαις, μην κλαις, Αη - Γιάννη μου, και μη δερνοκοπιέσαι.
- Η Ρωμανία επέρασεν, η Ρωμανία επάρθη!
- Η Ρωμανία κι αν 'πέρασεν, ανθεί και φέρνει κι άλλη.

(δημοτικό τραγούδι)

Τελευταία ένδοξη μορφή των αγωνιζομένων υπήρξε ο καρυστινός στρατηγός Θεόδωρος Καρυστινός, γαμπρός του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ο οποίος υπερασπίστηκε ηρωικά τη Βασιλεύουσα κατά την πολιορκία της άνοιξης του 1453, ενώ φαίνεται ότι έπεσε ηρωικά τότε, καθώς οι ιστορικοί που ασχολήθηκαν με την τύχη των επίσημων Ελλήνων μετά την Άλωση, αναφέρουν περισσότερο τον Καρυστινό.

Στις αρχές του καλοκαιριού του 1470, παρά τις έντονες προσπάθειες των Ενετών και Ελλήνων να αποτρέψουν την τουρκική απειλή, ο Μωάμεθ πολιορκεί το κάστρο της Χαλκίδας και ζητά από τους Ενετούς την αναίμακτη παράδοση της πόλης.

Στην αρνητική απάντηση που του στέλνει ο Ενετός Πάολο Ερίτζο, απαντά με οργή για εκδίκηση και στις 12 Ιουλίου του 1470 ημέρα Πέμπτη οι τουρκικές δυνάμεις μπαίνουν στη Χαλκίδα και επιδίδονται σε καταστροφές, σφαγές και λεηλασίες.

Οι κατακτητές εξαπλώνονται άμεσα σε όλο το νησί επισφραγίζοντας έτσι μια νέα σκληρή και σκοτεινή περίοδο για το νησί της Εύβοιας.

Οι κάτοικοι της Εύβοιας υπέστησαν πολλά: ατιμώσεις, βίαιες εξομώσεις, αρπαγές της περιουσίας, φόνους.

Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων αιώνων της Τουρκοκρατίας έγιναν πολλές εξεγέρσεις των υπόδουλων Ελλήνων εναντίον των Οθωμανών Τούρκων.

Οι περισσότερες από τις εξεγέρσεις αυτές υποκινούνταν από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, οι οποίες, όταν βρίσκονταν σε πόλεμο με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, προσπαθούσαν να δημιουργήσουν αναταραχή στο εσωτερικό της, για να διασπάσουν τον τουρκικό στρατό και να τον αποδυναμώσουν.

Ναπολεόντιοι πόλεμοι 1779 - 1814:

Οι Έλληνες ναυτικοί σπάνε τον αποκλεισμό που έχουν επιβάλει οι Άγγλοι στη Γαλλία και εφοδιάζουν τους επαναστάτες με τρόφιμα και πολεμοφόδια. Τα πλοία των Ελλήνων δεν γυρίζουν άδεια, αλλά γεμάτα ιδέες, ιδέες που μιλάνε για ελευθερία, ισότητα και δικαιοσύνη... Η μέρα του ξεσηκωμού δε θα αργήσει ...

Οδησός της Ρωσίας 1814:

Τρεις άσημοι έμποροι ο Εμμανουήλ Ξάνθος, ο Νικόλαος Σκουφάς και ο Αθανάσιος Τσακάλωφ ιδρύουν μυστικά μία οργάνωση με σκοπό να συντονίσει τις προσπάθειες των υπόδουλων Ελλήνων για την απελευθέρωσή τους, την επονομαζόμενη ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.

Ορκίζονται στη συνέχεια Έλληνες σε όλα τα σημεία της τουρκοκρατούμενης Ελλάδας αλλά και στο εξωτερικό.

Οι Ευβοιώτες διατηρούν άσβεστη τη φλόγα της λευτεριάς και με καρτερία πίνουν το πικρό ποτήρι της σκλαβιάς. Λόγω όμως της αμάθειας και της μεγάλης αγριότητας των Τούρκων, η διάδοση των ιδεών της Φιλικής Εταιρείας είναι πολύ δύσκολη.

Στο νησί της Εύβοιας σπέρνουν το σπόρο της ελευθερίας οι:

- Άνθιμος Γαζής
- αρχιεπίσκοπος Ευρίπου Γρηγόριος Αργυροκαστρίτης
- επίσκοπος Καρυστίας Νεόφυτος
- γιατρός Γεώργιος Χρυσόχοος Κονιστριάτης

Ορκωμοσία Νεόφυτου

Κατά το έτος 1818 περίπου ο Νεόφυτος ορκίζεται Φιλικός στον ιερό ναό που τυγχάνει να λειτουργεί, στο χωριό Ζάρκα.

Γρηγόριος Αργυροκαστρίτης (Αρχιεπίσκοπος Ευρίπου): Εις το όνομα της μέλλουσας σωτηρίας καθιερώνω ιερέα Φιλικόν και αφιερώνω εις την αγάπη της Φιλικής Εταιρείας και εις την υπεράσπιση των μεγάλων ιερέων των Ελευσινίων τον συμπατριώτη Νεόφυτο από τα Φύλλα της Χαλκίδας, ετών τριάκοντα οχτώ, επαγγέλματος αρχιερέα, ως θερμό υπερασπιστή της ευδαιμονίας της πατρίδας, κατηχηθέντα και ορκισθέντα από εμέ. Τον εφοδιάζω δε και με τη σημαία και τις οδηγίες της Εταιρείας.

Νεόφυτος: Ορκίζομαι οικειοθελώς ενώπιον του αληθινού Θεού, ότι θα είμαι εις όλη μου τη ζωή πιστός στην Εταιρεία. Ορκίζομαι ότι δεν θα φανερώσω το παραμικρό από τα Σημεία και τους λόγους της, ούτε θα σταθώ για ουδένα λόγο η αφορμή να καταλάβουν ποτέ οι άλλοι, ούτε οι συγγενείς ούτε ο Πνευματικός ούτε οι φίλοι μου, ότι γνωρίζω οτιδήποτε...

Ορκίζομαι τέλος ότι θα τρέφω στην καρδιά μου αδιάλλακτο μίσος κατά των τυράννων της Πατρίδας μου, κατά των οπαδών και κατά των ομοφρόνων τους. Θα ενεργώ πάντα με τρόπο που να τους βλάπτει και όταν το επιτρέψουν οι εξελίξεις θα συμβάλλω στην πλήρη καταστροφή τους ...

Κάρυστος 1820

Φόβος και αγωνία. Αυτό κυριαρχεί στη Γη της Καρύστου τα χρόνια που οι Τούρκοι κατοικούν τον τόπο των προγόνων τους.

Μάταια ο βασιλιάς Ήλιος προσπαθεί να ξυπνά τους ανθρώπους της με το φως που απλόχερα στέλνει.

Οι Καρυστινοί δε βλέπουν το φως. Δεν ξεχωρίζουν τη μέρα από τη νύχτα. Δεν μπορούν να νιώσουν τη χαρά και την ελπίδα που γεννά το φως, γιατί ο κατακτητής το απαγορεύει. Στη θέση του έχει σπείρει το σκότος.

Αρπάζει βίαια ό,τι μπορεί. Ληλατεί όχι μόνο την ύλη αλλά και τη ζωή. Καταλύει τη ζωή με ένα απλό νεύμα, γιατί έτσι του κάνει κέφι.

Το φως όμως είναι πιο δυνατό από το σκοτάδι.

Έρχεται κάποια στιγμή που βρίσκει μια σχισμάδα και τότε ξεχύνεται με τόση δύναμη που διαλύει το κακό...

Σκηνή 1η: Τόπος: εκκλησία Αγίας Σοφίας- Βρύσες -Γραμπιάς

Πρόσωπα: 3 κοπέλες, 1 ηλικιωμένη γυναίκα, 2 Τούρκοι, 3 Έλληνες

Μια από τις κοπέλες, η Χρυσή, ξεκινά να σιγοτραγουδά μια στροφή από το Θούριο του Ρήγα ενώ μόλις την ακούνε οι υπόλοιπες τη μαλώνουν.

Χρυσή: Καλύτερα μιας ώρας ελεύθερης ζωής παρά σαράντα χρόνοι σκλαβιά και φυλακή...

Παγώνα: Χρυσή, έχασες τα λογικά σου; Θα μας ακούσει κανένας Τούρκος και θα'χουμε φασαρίες.

Χρυσή: Ας μας ακούσει. Δε βαστώ άλλο να μην μπορούμε μήτε να μιλήσουμε μήτε να κουνηθούμε. Πλαντάζει η ψυχή μου να θωρώ την εκκλησιά μας τζαμί των Αγαρηνών.

Λενιώ: Πόσοι δικοί μας δεν μίσεψαν στα ξένα ή κατέφυγαν στα βουνά για να γλιτώσουν τη σκλαβιά.

Θεια- Μαριγώ: Αχ, δίκιο έχεις Λενιώ μου, το βάρος της σκλαβιάς είναι ασήκωτο.

Είναι αλήθεια παράξενο. Κι εμένα οι ώμοι μου δε γέρνουν από τα χρόνια μα από το άδικο πάτημα της Ρωμιοσύνης μας.

Λενιώ: Θεια - Μαριγώ, όταν σ' ακούει κανείς να μιλάς, θαρρείς και τα λόγια σου βγαίνουν από το Ευαγγέλιο.

Παγώνα: Πες μας, Θεια, πώς έμαθες να μιλάς τόσο όμορφα;

Θεια - Μαριγώ: Ο παπάς - Λάμπρος, μακάριος να 'ναι, όταν ήμουνα μικρό παιδάκι, μας μάζευε μαζί με τ' αδέρφια μου και μας διάβαζε τραγούδια για το Διγενή Ακρίτα... και μας έλεγε πως θα 'ρθει η ώρα που η Ρωμιοσύνη σαν άλλος Διγενής θα αναμετρηθεί με το Χάρο στα Μαρμαρένια αλώνια και πως αυτός που θα χαθεί θα 'ναι ο άδικος.

Ξαφνικά ακούγονται καλπασμοί αλόγων και αντρικές φωνές. Οι γυναίκες θορυβημένες τρέχουν κοντά στην ηλικιωμένη γυναίκα με το φόβο ζωγραφισμένο στα πρόσωπά τους.

Δύο Τούρκοι ξεπεζεύουν και ζυγώνουν να γεμίσουν τ' ασκιά τους νερό. Βλέποντας τις χριστιανές, ο ένας απ' αυτούς πετά τ' ασκιά στη γη και τους φωνάζει επιβλητικά:

Τούρκος α': Ε, εσείς σαμπάνισσες! Τραβάτε να γεμίσετε τα ασκιά μας και να ποτίσετε τα ζωντανά μας.

Η Θεια - Μαριγώ κάνει νόημα στις κοπέλες να υπακούσουν ενώ προσπαθεί να τις προστατέψει με το άγρυπνο βλέμμα της.

Οι κοπέλες πλησιάζουν, γεμίζουν τα ασκιά και την ώρα που η Χρυσή απλώνει να δώσει το ασκί στον Τούρκο, το αφήνει να πέσει επίτηδες κάτω. Ο Τούρκος αντιλαμβάνεται την προκλητική της κίνηση και αφρίζοντας από θυμό- ενώ ταυτόχρονα σηκώνει το καμισίκι του- φωνάζει:

Τούρκος β': Άπιστη σαμπάνισσα, μα τον Αλλάχ θα σε καταστρέψω!

Μόλις κάνει ο Τούρκος να χτυπήσει τη Χρυσή, πέφτουν πάνω τους τρεις νεαροί και τους αποπλίζουν. Οι γυναίκες δεν πιστεύουν στην ανέλπιστα τύχη τους. Οι Τούρκοι αφού χάνουν τα όπλα και τ' άλογά τους, φεύγουν κυνηγημένοι ενώ οι γυναίκες πλησιάζουν χαρούμενες τους άντρες.

Χρυσή: Γιάννη, αδερφέ μου κάνετε τους Τουρκαλάδες να τρέχουν πιότερο και από το λαγό!Πότε όμως κατεβήκατε από το βουνό; Από το σπίτι πέρασες; Σε είδε η μάνα μας;

Γιάννης: Ε, εε μια-μια τις ερωτήσεις! Ψες αργά φτάσαμε στη Λάλα και κρυφτήκαμε στο σπίτι του μπάρμπα - Θόδωρου. Δεν πρόλαβα να πάω ακόμα απ' τους δικούς μας. Απόψε ετοιμάζουμε ένα μεγάλο χουνέρι στον Ομέρ πασά.

Νικήτας: Μάθαμε ότι έχει μουσαφίρηδες από τη Χαλκίδα. Είναι εδώ ο καϊμακάκης Αχμέτ - μπέης και είπαμε να τους καλωσορίσουμε όπως ακριβώς τους πρέπει! (Γελάει και χτυπά εγκάρδια τους φίλους του στην πλάτη.)

Θεια - Μαριγώ: Παιδιά μου, να προσέχετε, οι Τούρκοι σα θυμώσουν γίνονται ανελέητοι!

Γιώργος: Μόνο με τη φωτιά και το σπαθί θα βάλουμε γνώση στους Αγαρινούς!
(*Σηκώνει στον αέρα το σπαθί του*)

Παγώνα: Αλήθεια, πόσο με πονάει να τους ακούω να μας αποκαλούν σαμπάνους και μουρτάτους. Δεν είμαστε εμείς αχρείοι και ακάθαρτοι, όπως μας βρίζουν αλλά εκείνοι που δεν μας αφήνουν να προσκυνάμε στον ίδιο μας τον τόπο το Χριστό!

Γιάννης: Μη χαλές την καρδιά σου, Παγώνα. Μαζί μας είναι και ο παπα - Σταμάτης. Αξημέρωτα θα επισκεφτούμε το Καψούρι, το Κόμητο, τα Αντιά και μετά τον Άγιο - Δημήτριο και το Πόθι.

Λενιώ: Πώς και θα πάτε σε όλα αυτά τα μέρη;

Γιάννης: Μας περιμένουν ένα σωρό φαμίλιες που θέλουν να βαπτίσουν τα παιδιά τους. Ο παπα - Σταμάτης έχει πολλή δουλειά.

Νικήτας: Ο γιος του Κωνσταντή του Τζάνου είναι ήδη 15 χρονών και η θυγατέρα του Γιαννακάκη 12. Ο επίσκοπος μας ο Νεόφυτος έδωσε καθαρή εντολή: Όλα τα αβάφτιστα παιδιά να μπουν στην κολυμπήθρα! Να μην αφήσουν χωριό για χωριό, παιδί για παιδί!

Θεια-Μαριγώ: Ευλογημένα να 'στε παλικάρια μου! Μα τόση ώρα που στεκόμαστε εδώ, κινδυνεύετε. Οι Τούρκοι μπορεί να γυρίσουν από στιγμή σε στιγμή για να εκδικηθούνε για το ρεζιλίκι τους.

Χρυσή: (*Στο Γιάννη*) Αδερφέ μου, δίκιο έχει η Θεια. Να φύγετε!

Παγώνα: Από πού θα πάτε; Μην πέσετε πάνω σε κανένα Τούρκο!

Λενιώ: Από εδώ να φύγετε (*Δείχνει την αντίθετη μεριά από όπου έφυγαν οι Τούρκοι -προς τα δυτικά*)

Γιάννης: Μη φοβάστε, πριν ήμασταν πεζοπόροι, τώρα που βρήκαμε τα άλογα του πασά...ποιος μας πιάνει!

(*Ανεβαίνουν στα άλογα, σηκώνουν τα χέρια και χαιρετούν τις γυναίκες*)

Όλες μαζί: Στην ευχή της Παναγιάς. Να φυλάγεστε από το κακό...

Σκηνή 2^η: Τόπος: Κτήμα Μοντοφώλι

Πρόσωπα: Οικογένεια: πατέρας, μητέρα, Κατερίνα, Κωνσταντής, - Ανθούλα (*ξαδέρφη*)
Η οικογένεια Καρυστινού τρυγάει το αμπέλι της.

Πατέρας: Φέτος προβλέπω ότι η σοδειά μας θα 'ναι γενναιόδωρη! Τα κλήματα γέρνουν από τα σταφύλια.

Κωνσταντής: Πατέρα, μη λογαριάζεις άδικα τον κόπο μας. Σε λίγες ώρες θα 'ρθει ο αγάς και θα μας πάρει το μισό και παραπάνω βιος μας.

Κατερίνα: Δίκιο έχει ο Κωνσταντής, πατέρα. Μέρα με τη μέρα όλο και νέα χαράτσια μας επιβάλλει ο πασάς.

Κωνσταντής: Φόρους που πληρώνουμε μόνο εμείς οι Χριστιανοί σε αντίθεση με τους Οθωμανούς που όχι μόνο δεν πληρώνουν τίποτα αλλά μας κατακλέβουν κιόλας.

Μητέρα: *(Φέρνει μια στάμνα με νερό και ψωμί με ελιές.)* Κοπιάστε παιδιά μου, να βάλετε μια μπουκιά στο στόμα σας μπας και γαληνέψει λίγο ο θυμός της ψυχής σας.

Κωνσταντής: Τάχα η οργή μας για το άδικο πρέπει να γαληνέψει ή να θεριέψει και να παρασύρει στο διάβα της όλον τον Τουρκομαχαλά...

Πατέρας: Έννοια σου, γιε μου, και πλησιάζει η ώρα που θα μετρηθούμε με τον Τούρκο αφέντη. Ο καπετάν Μιχάλης που δουλεύει στο μπρίκι του Μιαούλη, το 'πε καθαρά: Στην Ευρώπη ο κόσμος μιλάει για ελευθερία, για ισότητα και δικαιοσύνη.

Μητέρα: Μόνο ο Θεός να μη δώσει του ανθρώπου όσα δύναται!

Δεν προλαβαίνει να τελειώσει καλά καλά τη φράση της, όταν φθάνει ασθμαίνοντας η Ανθούλα και σωριάζεται κάτω.

Ανθούλα: Θεΐε Πανάγο, Κωνσταντή, τρέξτε... πιάσανε τον πατέρα!
(Όλοι τρέχουν ανήσυχoi κοντά της)

Κωνσταντής: Ποιος; Πότε;

Ανθούλα: Τούρκοι νιζάμηδες από τη Χαλκίδα ...πριν από μισή ώρα περίπου.

Περίμενα μέχρι να βεβαιωθώ πού τον πήγαν, για να τρέξω να σας βρω
(Λυγμοί βγαίνουν από τη φωνή της)

Πατέρας: Με τι δικαιολογία τον έπιασαν;

Ανθούλα: Τάχατες πως δεν πλέρωσε στο ακέραιο το χαράτσι, πως τα γεννήματα ήταν λιγότερα από αυτά που αναλογούσαν του πασά. Κρατούσανε κι ένα φιρμάνι του Ομέρ -πασά, για να σφραγίσουν έτσι την απόφαση της φυλάκισής του.

Κατερίνα: Ησύχασε Ανθούλα μου, εμείς είμαστε δώ! ... Πού τον έχουν τώρα το Θείο;

Ανθούλα: Στο Μοντοφώλι, στο υπόγειο του αρχοντικού του πασά. Τον φυλάνε 3 -4 αγαρηνοί. Μα φοβάμαι μην τον πάνε στη Χαλκίδα, να τον δικάσει ο καδής.

Μητέρα: Ο αδερφός μου δε σκιάζεται εύκολα από μια χούφτα αγαρινά σκυλιά.

Πατέρας: Ο Γιώργης είναι σωστό παλικάρι ... ωστόσο πρέπει να τον λευτερώσουμε. Να μηνύσουμε του συμπέθερου, ως πρόκριτος περνάει ο λόγος του, γιατί εμάς δεν μας υπολογίζουν περισσότερο από τον κάθε ραγιά του τόπου.

Κατερίνα: Τρέχω να βρω το Δημητρό, να τα μεταφέρουμε του πατέρα του.
(Απευθύνεται στην Ανθούλα, αγκαλιάζοντάς την από τους ώμους)

Είμαι σίγουρη ότι όλα θα πάνε καλά κι ο Θεΐος γρήγορα θα 'ναι ξανά κοντά μας.

Κωνσταντής: Κατερίνα, έρχομαι κι εγώ μαζί σου ...ευχηθείτε τσυχιά να φέρουμε καλά μαντάτα...

Σκηνή 3^η : Τόπος: Μοντοφώλι αρχοντικό

Πρόσωπα: Ομέρ πασάς, καΐμακάκης Αχμέτ - μπέης, 2 Τούρκοι φρουροί, 2 χανούμισσες, 1 υπηρέτης, ο πρόκριτος Καρυστινός, ο Δημητρός και ο Κωνσταντής.

Ακούγεται ανατολίτικη μουσική. Στο σπίτι του Ομέρ, στην αυλή είναι καθισμένος ο Καρύστιος πασάς και ο φιλοξενούμενός του καϊμακάκης Αχμέτ - μπέης της Χαλκίδας, τον οποίο έχει αφήσει στη θέση της διοίκησης, ο διοικητής της Εύβοιας Χασάν - πασάς Κασάμπασης καθώς ο ίδιος βρίσκεται την εποχή αυτή, φθινόπωρο του 1820, στο στρατόπεδο των Ιωαννίνων πολεμώντας κατά του Αλή,

Δύο χανούμισσες φέρνουν εδέσματα και κρασί ενώ οι πασάδες καπνίζουν ναργιλέ και κουβεντιάζουν. Ένας υπηρέτης φέρνει καφέδες και με αργές κινήσεις ακουμπά τα φλιτζάνια εμπρός σε κάθε πασά σερβίροντας συνάμα τον καφέ.

Ομέρ: Φέρε, ωρέ Μουσταφά, καπνό για τους ναργιλέδες! Και μετά τράβα κάτω στο υπόγειο να δεις το μουρτάτη που έφεραν το πρωί. Φρόντισε να 'χει νερό και φαγί. Δεν θέλω να λένε οι χριστιανοί ότι ο Ομέρ - πασάς είναι αφιλόξενος.

(Γελάει ειρωνικά)

Αχμέτ - μπέης: Ε, Ομέρ έχεις κι άλλους φιλοξενούμενους σε άλλα διαμερίσματα του αρχοντικού σου; *(Ειρωνικά)*

Ομέρ: Ένας χριστιανός έκρυψε μέρος της σοδειάς και των γεννημάτων μη πληρώνοντας στο ακέραιο το χαράτσι που του αναλογούσε. Αυτό μας έλειπε να μας σηκώσουν κεφάλι και οι ραγιάδες.

Αχμέτ - μπέης: Οι ραγιάδες έχουν υποστεί τόσες ταπεινώσεις που δεν πρόκειται ποτέ να ξεσηκωθούν. Άλλωστε είναι θέλημα του Αλλάχ να 'ναι ο ραγιάς υπόδουλος των Τούρκων.

Ομέρ: Σωστά τα λες Αχμέτ. Είναι ιερό καθήκον μας να βάζουμε νου και γνώση στους γκιαούρηδες, όταν παραστρατούν από τους νόμους. Άλλωστε και αυτοί είναι οι περισσότεροι σαμπάνιδες, δεν πιστεύουν σε Θεό, είναι ακάθαρτοι, αχρείοι... Μα άστους αυτούς, δεν αποτελούν απειλή του σουλτάνου, πες μου τι έμαθες για τα καμώματα του Αλή - πασά των Ιωαννίνων, αυτός είναι η ντροπή του Αλλάχ!

Αχμέτ: Ο Αλή πασάς θέλει να κάνει δικό του κράτος, ξεσηκώθηκε μαζί με μια χούφτα Αρβανίτες και πιστεύει ότι θα βγει νικητής. Ο αρχιστράτηγος Χουρσίτ - πασάς όμως είναι γερός, έχει πολύ και έμπειρο στρατό μαζί του και την εύνοια του Αλλάχ.

Εκείνη τη στιγμή ένας φρουρός αναγγέλλει ότι ο πρόκριτος Χατζη - Γιαννάκης ζητά να μιλήσει του Ομέρ.

Φρουρός: Πολυχρονεμένη μου πασά, ο κοτζάμπασης Χατζη - Γιαννάκης ζητά να σου μιλήσει. Μαζί του είναι κι άλλοι δυο ραγιάδες.

Ομέρ: Φέρ' τους μέσα ορέ! Για να δούμε μπρε Αχμέτ, τι χαμπέρι μας φέρνουν οι ραγιάδες.

(Οι Έλληνες ανεβαίνουν στην αυλή)

Πρόκριτος Χατζη - Γιαννάκης: Ωρα καλή σας αγάδες μου. Πασά μου, έμαθα ότι συνέλαβες το Γιώργη το Τζάνο και ήρθα να σε ρωτήσω αν θα τον πας για δίκη στη Χαλκίδα ή θα τον δικάσεις αυτού.

Ομέρ: Ωρέ, Κοτζάμπαση, και σένα τι σε μέλλει; Έκλεψε και ο Αλλάχ δε συγχωρεί την κλεψιά και μάλιστα από τους γκιαούρηδες!

Δημητρός: Μα το χαράτσι είναι βαρύ και η σοδειά δεν ήταν καλή φέτος. Οι

Καρυστινοί δε βαστούν άλλο τόσο βαριά φορολογία. Γονάτισαν πια, τα κελάρια τους είναι άδεια!

Ομέρ: Μεγάλωσε ο γιος σου ωρέ Χατζη - Γιαννάκη και μαζί μ' αυτόν κι η γλώσσα του. Έπεσε φαίνεται συρτικό και δεν ξεσηκώνονται μόνο οι πασάδες αλλά και οι ραγιάδες! Μάθατε λοιπόν, πως ο φυλακισμένος θα δικαστεί στο Ξηροχώρι μαζί με άλλους! Και προσέξτε το φέρσιμό σας να μην έχετε την ίδια τύχη!

Αχμέτ: Δεν μας έφταναν τα χαμπέρια του Αλή πασά θα 'χουμε και τους ραγιάδες να σηκώνουν κεφάλι!

*Οι πασάδες γελούν ειρωνικά
Οι Έλληνες φανερά απογοητευμένοι φεύγουν σιωπηλοί ενώ κοιτάζονται με νόημα.
Μέσα τους έχουν ήδη αποφασίσει να ελευθερώσουν το Γιώργη.*

Σκηνή 4^η : Τόπος: Μοντοφώλι

Πρόσωπα: Πατέρας - Πανάγος, Κωνσταντής, Δημητρός, Γιώργης Τζάνος, 2 Φρουροί Τούρκοι

*Νύχτα: Τρεις σκιές αλαφροπατούν μέσα στο σκοτάδι πλησιάζοντας το υπόγειο.
Αφουγκράζονται και ψιθυρίζουν.*

Κωνσταντής: Σσσσς! ...Πρέπει να δούμε πόσοι νιζάμηδες τον παραφυλάνε.

Δημητρός: Θαρρώ πως είναι δύο. Ο ένας πρέπει να κοιμάται.

Πατέρας: Να τους περικυκλώσουμε και να τους πάρουμε τα τουφέκια.

Οι δύο νέοι πέφτουν πάνω στον φρουρό που περιπολεί ενώ ο πατέρας αφοπλίζει τον κοιμισμένο. Τους δένουν και τους δυο. Με γρήγορες κινήσεις προσπαθούν να ελευθερώσουν το Γιώργη, ο οποίος ξαφνιάζεται με όσα συμβαίνουν.

Πανάγος: Γιώργη, αδερφέ μου είσαι καλά;

Γιώργης: Τώρα που σας βλέπω, καλά είμαι. Αλλά πώς βρεθήκατε εδώ;

Κωνσταντής: Να φύγουμε πρώτα όσο είναι καιρός κι ύστερα τα λέμε.

Δημητρός: Θα φύγουμε σουρτοί ανάμεσα στις φυλλωσιές... Προσοχή να μη μας πάρουν χαμπάρι οι νιζάμηδες της πύλης.

Γιώργης: Σταθείτε! Άμα φύγω από δω, θα με κυνηγήσουν μέχρι να με ξαναπιάσουν και το μένος τους θα πέσει και στη φαμίλια μου.

Κωνσταντής: Έννοια σου θείε, κι έχουμε φροντίσει για όλα. Κάτω στο λιμάνι μας περιμένει το μπρίκι του Καπετάν - Μιχάλη. Φεύγει απόψε για την Άνδρο. Έχουμε μηνύσει και στις γυναίκες. Η θεία με την Ανθούλα θα έχουν ήδη επιβιβαστεί.

Γιώργης: Ο Θεός να δώσει να πάνε όλα κατ' ευχήν.

Καθώς προσεύχεται, πέφτουν κατάχαμα και σέρνονται μέχρι να βρουν την έξοδο.

Μετά την επιτυχημένη απόδραση οι τέσσερις άντρες καταλήγουν στο λιμάνι, όπου με μεγάλη ανακούφιση βλέπουν αγκυροβολημένο το μπρίκι του Καπετάν - Μιχάλη. Ο Κωνσταντής σφυρίζει συνθηματικά και τότε εμφανίζεται στην πλώρη ο καπετάνιος.

Καπετάν - Μιχάλης: Καλώς τους! Ανεβείτε γρήγορα. Όπου να' ναι σαλπάρουμε.

Γιώργης: Γεια και χαρά σου Καπετάν - Μιχάλη. Να ' ξέρεις θα σου οφείλω χρέος σ' όλη μου τη ζωή.

Καπετάν - Μιχάλης: Κανένα χρέος δε μου οφείλεις. Όλοι μας οφείλουμε χρέος στον εαυτό μας ν' αγωνιστούμε για την ελευθερία μας.

Στο μεταξύ η οικογένεια του Γιώργη, η γυναίκα και η μονάκριβη κόρη του, έχουν αντιληφθεί την παρουσία του και τρέχοντας πέφτουν στην αγκαλιά του.

Ανθούλα: Πατέρα, δόξα το Θεό, είσαι καλά;

Γιώργαινα: Γιώργη μου, σε χτύπησαν;

Εκείνος είναι συγκινημένος. Τα λόγια περιττεύουν μια τέτοια στιγμή.

Κωνσταντής: Μια χαρά είναι ο Θεός. Άντε, έχετε ολόκληρο ταξίδι μπροστά σας για να τα λέτε.

Πανάγος: Βιαστείτε!

Ο Δημητρός, ο οποίος όλη αυτή την ώρα φυλούσε σκοπιά μην τύχει και τους πάρει είδηση κανένας Τούρκος, πλησιάζει για να τους επιστήσει την προσοχή!

Δημητρός: Γρήγορα, βιαστείτε! Οι Τούρκοι θα' χουν πάρει χαμπάρι το φευγιό σου, και θα μας έχουν πάρει στο κατόπι.

Κωνσταντής: Δίκιο έχει ο Δημητρός. Άντε βίρα τις άγκυρες, Καπετάν Μιχάλη. Αποχαιρετιούνται συγκινημένοι ενώ την ώρα που σαλπάρει το καράβι ο Γιώργης φωνάζει:

Γιώργης: Είθε ν' ανταμωθούμε ξανά ελεύθεροι!!!

Όλοι μαζί : Αμήν.

Σκηνή 5η Τόπος : Λαογραφικό σπίτι Καρύστου

Πρόσωπα: Οικογένεια Καρυστινού & γιαγιά, οικογένεια Χατζη - Γιαννάκη (πρόκριτος, Δημητρός, μητέρα), 1 γειτόνισσα, 1 κάτοικος ονομαζόμενος Λευτέρης και αρκετοί κάτοικοι

2 Απριλίου 1821

Η εξέγερση των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων έχει ήδη ξεκινήσει με την ύψωση της σημαίας της Επανάστασης στη Δακία από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη.

Οι κάτοικοι της Καρύστου είναι ανήσυχoi, καθώς δεν γνωρίζουν ξεκάθαρα τι έχει διαδραματιστεί στην υπόλοιπη Ελλάδα. Ο φόβος τους έχει κυριεύσει, γιατί σε μια επερχόμενη εξέγερση αισθάνονται ότι βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, καθώς είναι άοπλοι και απειροπόλεμοι σε αντίθεση με τους Τούρκους που είναι σε πλεονάζουσα θέση καθώς δεν κατέχουν μόνο όπλα αλλά και την εξουσία.

Σπίτι Καρυστινού: *Η μητέρα με τη γιαγιά και μια γειτόνισσα ζυμώνουν και φουρνίζουν ψωμιά ενώ η έκφραση του προσώπου και οι κινήσεις τους εκφράζουν έντονα συναισθήματα ανησυχίας.*

Ο αέρας του ξεσηκωμού πνέει παντού στην πόλη της Καρύστου.

Η Κατερίνα επιστρέφει απ' την πηγή, όπου είχε προβεί νωρίτερα για να φέρει νερό. Είναι αναστατωμένη.

Κατερίνα: Μάνα, φάνηκαν ο πατέρας και ο Κωνσταντής;

Μάνα: Όχι ακόμα, κόρη μου. Μετά το λιμάνι θα περνούσαν απ' το σπίτι του Δημητρώ. Ο Χατζη-Γιαννάκης τους παρήγγειλε να πάνε από κει. Εσύ γιατί είσαι αλαφιασμένη; Έμαθες κάνα μαντάτο;

Κατερίνα: Ο Ομέρ είναι φευγάτος στη Χαλκίδα. Αντάμωσα τη Ναρίν, την υπηρέτρια του πασά στη βρύση και μου 'μπιστεύτηκε ότι οι Τούρκοι είναι εξαγριωμένοι και φοβάται ότι θα χαλάσουν κόσμο για εκδίκηση και συμμόρφωση. Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι. Σύντομα έρχεται η ώρα που θα ξεσηκωθεί και η Κάρυστος.

Κυρα - Δέσπω: Τι 'ναι αυτά που λες, Κατερίνα μου; Γιατί να ξεσηκωθούμε εμείς; Επειδή κάποιοι άλλοι αστόχαστοι, αποφάσισαν να σηκώσουν παντιέρα;

Γιαγιά: Δίκιο έχει η κυρα - Δέσπω. Άμα θυμώσει ο Ομέρ - πασάς θα πέσει το ανάθεμα απάνω μας και τότε αλίμονό μας.

Η Κατερίνα πλησιάζει τις δυο γυναίκες και τις ακουμπά στοργικά στους ώμους:

Κατερίνα: Κυρά - Δέσπω, τα λόγια σου τώρα τα διαφεντεύει ο φόβος, γιατί βγαίνουν από το νου που τα θωρεί όλα με τη φωνή του λογικού. Μα για να γευτούμε τη λευτεριά που τόσο ποθούμε όλοι, πρέπει να λογαριάζουμε με την ψυχή μας.

Τα λόγια της Κατερίνας μαλακώνουν το φόβο που έχει ανάψει στις καρδιές των γυναικών, οι οποίες προσπαθούν τώρα να αντλήσουν δύναμη μέσα από την εκτέλεση των καθημερινών τους εργασιών. Καταπιάνονται ξανά με το ζύμωμα του ψωμιού, για να εξαγνίσουν με το μόχθο του το κακό.

Σε λίγο ακούνε τη Χρυσή να φωνάζει την Κατερίνα. Μπαίνει αναστατωμένη στην αυλή και ανταμώνει τις γυναίκες του σπιτιού.

Χρυσή: Κατερίνα, βιάσου! Τρέχα να πάμε στο σπίτι του Δημητρώ. Στο δρόμο που ερχόμουνα, έμαθα πως έφτασε ο Λευτέρης από τη Χαλκίδα. Φέρνει νέα για τον ξεσηκωμό.

Κατερίνα: Μίλα καθαρά Χρυσή! Έμαθες τίποτε;

Χρυσή: Θαρρώ πως κάτι κακό έχει γενεί.

Η Κατερίνα λύνει γρήγορα την ποδιά της και καθώς τη δίνει της μητέρας της, τη συμβουλεύει να μείνουν στο σπίτι μέχρι να μάθουν νεότερα.

Κατερίνα: Μάνα, πάρε τη γιαγιά και σύρετε μέσα. Περιμένετε μέχρι να γυρίσουμε με τον πατέρα και τον Κωνσταντή.

Μητέρα: Έννοια σου ...

Κατερίνα: Κι εσύ κυρα - Δέσπω, μήνυσε τους γειτόνους να έρθουν από το σπίτι του Χατζη - Γιαννάκη.

Η κυρα - Δέσπω τρέχει να προλάβει το παράγγελμα της Κατερίνας ενώ οι δυο κοπέλες ξεκινούν για το αρχοντικό του προεστού.

Μητέρα: Στο καλό, να προσέχετε.

Στο μεταξύ στο αρχοντικό του Καρυστινού έχουν μαζευτεί αρκετοί Καρυστινοί για να μάθουν τις εξελίξεις.

Λευτέρης: Αγά μου, κακά μαντάτα σας φέρνω ο δύστυχος από τη Χαλκίδα.

Χατζη - Γιαννάκης: Λέγε ωρέ Λευτέρη, τι εξεύρεις;

Λευτέρης: Οι Τούρκοι, αφότου έμαθαν για την ύψωση της σημαίας στη Δακία από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, βεβαιώθηκαν για την εξέγερση των Ελλήνων και εξαγριώθηκαν. Για εκδίκηση μετέβηκαν απέναντι από τη Χαλκίδα στην Αυλίδα κι εκεί αφού βρήκαν τυχαία επτά βοσκούς τους σκότωσαν χωρίς λόγο και όταν επέστρεψαν, εξέθεσαν τα κεφάλια τους στην παραλία της πόλης για να φοβερίσουν τους κατοίκους. Την επομένη, οι νυχτοφύλακες σκότωσαν άλλους εννέα χριστιανούς.

Ο κόσμος στο άκουσμα της φρικιαστικής είδησης θορυβείται και κυριεύεται από πανικό. Εκείνη τη στιγμή φθάνουν η Κατερίνα με τη Χρυσή.

Δημητρός: Πατέρα, εμείς τι κάνουμε; Οι κάτοικοι είναι ήδη ανάστατοι. Πρέπει να στοχαστούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε την οργή των Τούρκων αλλά και πώς θα κινηθούμε εναντίον τους, όταν χρειαστεί...

Χατζη - Γιαννάκης: Μπορούμε τάχατες να τα βάλουμε ένας με δέκα; Χώρια που δεν έχουμε άρματα ούτε άντρα στρατιωτικό έμπειρο για να μας κατευθύνει τούτη την τόσο κρίσιμη για την τύχη μας, ώρα. Μήπως βάλουμε φωτιά στον τόπο εάν εμπλακούμε σε μια επαναστατική κίνηση. Είναι ευθύνη μου ως κεφαλή του τόπου να φροντίσω πάνω απ' όλα για την ασφάλεια των ανθρώπων του.

Πανάγος: Θόδωρε, μην ξεχνάς όμως ότι τα άλλα γειτονικά μας νησιά η Άνδρος και η Τήνος έχουν στη διάθεσή τους εμπορικά πλοία και σε περίπτωση ξεσηκωμού θα τα ρίξουν στον Αγώνα, θα μας βοηθήσουν...

Χατζη - Γιαννάκης: Ο Ομέρ είναι πανέξυπνος. Δεν πρόκειται να αφήσει ν' ανθίσει επανάσταση στην Κάρυστο, καθώς η περιοχή μας είναι υψίστης στρατηγικής σημασίας για το κράτος του σουλτάνου. Χώρια που οι Τούρκοι κατέχουν όλα τα φρούρια του νησιού και έχουν εκεί ασφαλισμένες τις οικογένειές τους ενώ εμείς είμαστε στο έλεός τους.

Κατερίνα: Το νερό στο ποτάμι δε γυρίζει πίσω! Έτσι και ο ξεσηκωμός μας δεν μπορεί να έχει τώρα γυρισμό!

Δημητρός: Σωστά μιλάει η Κατερίνα. Στοχαστείτε! Γνωρίζουμε πλέον με βεβαιότητα ότι ο Ομέρ βρίσκεται στη Χαλκίδα για να συμπράξει με τους άλλους πασάδες εναντίον μας. Οι Τούρκοι προβαίνουν σε σφαγές άμαχων χριστιανών. Χρέος μας τούτη την ώρα είναι ν' αποφασίσουμε τι θα κάνουμε...

Χατζη - Γιαννάκης: Παιδιά μου, εσείς θωρείτε τα πράματα με το θάρρος που σας εμπνέουν τα νιάτα σας χωρίς να υπολογίζετε ότι ο ξεσηκωμός μας θα είναι να

βέβαιο βήμα στην καταστροφή ... δεν είναι ώριμα τα πράγματα ...δεν έχουμε όπλα, στρατό ... ποιον αρχηγό θα έχουμε; Πρέπει να καταλάβετε ότι χωρίς βοήθεια δεν μπορούμε να ελπίζουμε τίποτα ...

Κωνσταντής: Όπλα μας θα είναι το θάρρος και αρχηγός μας ο πόθος για τη λευτεριά ενώ βοήθειά μας ...ο Θεός!

Χατζη - Γιαννάκης: Ο Θεός να μας βοηθήσει τότε να λάβουμε έγκαιρα όλα τα απαραίτητα μέτρα για να αποκρούσουμε όσο δύναται το πλήγμα που πρόκειται να δεχθούμε ...

Σκηνή 6^η Χαλκίδα 11 Απριλίου 1821

Τόπος: Σπίτι πλούσιου Ρεσίτ - βέη, Χαλκίδα

Πρόσωπα: Ρεσίτ - βέης, Αχμέτ - βέης, Ομέρ -μπέης, Χασάν - βέης κι άλλοι Τούρκοι αγάδες της Εύβοιας.

Ο Ομέρ - πασάς ο Καρύστιος θορυβημένος από τα διάφορα ακούσματα περί της επαναστατικής διαθέσεως των Ελλήνων, στέλνει στην Ύδρα κάποιον Υδραίο ναυτικό, ονομαζόμενο Αναστάσιο, κάτοικο Καρύστου, για να κατασκοπεύσει τις τυχόν πολεμικές ετοιμασίες των κατοίκων του νησιού.

Στις 11 Απριλίου συγκαλεί συμβούλιο με τους Τούρκους αρχηγούς, για να τους ενημερώσει για την επικείμενη επανάσταση των Ελλήνων.

Ομέρ: Σας κάλεσα εδώ σήμερα για να δούμε τι θα κάνουμε με τους ραγιάδες. Τα μαντάτα είναι πως ετοιμάζουν ξεσηκωμό.

Ρεσίτ - μπέης: Ακόμα όμως δεν είμαστε βέβαιοι για τίποτα. Αυτός ο αδικιωρισμένος ο Αλής ξεσηκώνει τους Αρβανιτάδες για να κάνει δικό του κράτος. Οι ραγιάδες τρέμουν τον ίσκιο τους. Ποιος τολμά να ξεσηκωθεί!

Αχμέτ: Κι όμως, έτσι θεωρούσαμε στην αρχή. Μας ξεγέλασε κι αυτός ο άπιστος ο αρχιεπίσκοπός τους ο Γρηγόριος ο Αργυροκαστρίτης, ρίχνοντάς μας στάχτη στα μάτια, όταν ήρθε και μου έδωκε υπόσχεση περί της πίστεως των χριστιανών, με εγγύηση όχι μόνο χρυσάφι αλλά και το ίδιο του το κεφάλι.

Χασάν -βέης: Βρε άτιμα σκυλιά, δεν σκιάχτηκαν και δεν έβαλαν γνώση με το χαλασμό των τσοπαναράιων. Δεν γρικόουν φαίνεται ότι εμείς έχουμε σουλτανικό φερμάνι να ξεπαστρεύουμε τους άπιστους όταν σηκώνουν κεφάλι!

Ομέρ: Ένας δικός μου υποταχτικός Υδραίος από την Κάρυστο, τον οποίο έστειλα στην Ύδρα για να κατασκοπεύσει τους ραγιάδες ναυτικούς, μου μαρτύρησε ότι οι έμποροι κι οι καπεταναίοι του νησιού ναυλώνουν καράβια με άντρες και

πολεμοφόδια για να συνδράμουν και την Εύβοια.

Ρεσίτ -βέης: Αλί αλί και τρισαλί ... ο σουλτάνος εμπόδιζε το ραγιά να κτίζει εκκλησίες και τον άφηνε να κάνει σχολειά και καράβια. Να τώρα με τα σχολειά και τα καράβια που σηκώνει κεφάλι. Ας έρθει τώρα ο σουλτάνος να τον κάμει ζάπτι.

Αχμέτ: Να τους χαλάσουμε! Μόνο με το μαχαίρι θα μαζευτούν οι γκιαούρηδες.

Ομέρ: Έτσι όπως έχουν τα πράματα οι βιαστικές κινήσεις θα αποβούν εις βάρος μας. Εγώ προτείνω να αποπλίσουμε τους ραγιάδες και να κρατήσουμε ομήρους τους κοτσαμπάσηδες.

Ρεσίτ -βέης: Ο Ομέρ μιλάει σωστά. Με τις κεφαλές του νησιού στη φυλακή, άντε να επαναστατήσουν οι άπιστοι!

Οι πασάδες γελούν ειρωνικά στη σκέψη πως οι Ευβοιώτες θα βρεθούν προ εκπλήξεως με τη φυλάκιση των προεστών ενώ συνάμα θα καταπνίξουν μ' αυτόν τον τρόπο κάθε επαναστατική τους διάθεση.

Σκηνή 7^η : Μάιος 1821 : Εύβοια

Οι πρόκριτοι της Εύβοιας είναι φυλακισμένοι στα κάστρα του νησιού. Στο φρούριο της Καρύστου φυλακίζονται με τις οικογένειές τους οι πρόκριτοι Χατζηκωνσταντής, Χατζηνικολής, Δαβουρτζίκας και Λάμπρος Οικονόμου που πέθαναν εκεί το 1823 από πανώλη. Οι Τούρκοι για να αποπλίσουν τους κατοίκους διατάζουν ιερείς και πρόκριτους να περιοδεύουν στα χωριά υπό τη συνοδεία στρατού με σκοπό να συλλέγουν όπλα και να κατευνάζουν την επαναστατική διάθεση των ραγιάδων.

Οι περισσότεροι όμως συνεργούν υπέρ του αγώνα, αφηφώντας τη ζωή τους και προτρέπουν τους Ευβοιώτες να κρύβουν τα όπλα ενώ τους παρακινούν να εξεγερθούν.

Έτσι φθάνουμε στον Αύγουστο του 1821 όπου ο επίσκοπος Καρυστίας Νεόφυτος βρίσκεται στην Άνδρο με σκοπό να ναυλώσει καράβια για την επερχόμενη εκστρατεία εναντίον των Τούρκων της Καρύστου. Εκεί συναντά τον Υδραίο ναυτικό Τομπάζη με τον οποίο συζητά το σχέδιο επίθεσης εναντίον των Τούρκων της Καρύστου.

Τόπος: Λιμάνι - Άνδρος

Πρόσωπα: Τομπάζης, επίσκοπος Νεόφυτος

Τομπάζης: Το αποφάσισης, λοιπόν Δέσποτα να κινηθείς εναντίον των φοβερών Καρύστιων Τούρκων.

Νεόφυτος: Ήγκηκεν η ώρα, Καπετάν -Τομπάζη. Έφθασε το πλήρωμα του χρόνου. Οι Τούρκοι δεν έχουν πια θέση ανάμεσά μας. Το δίκιο κι ο Θεός είναι με το μέρος μας, τούτη τη φορά.

Τομπάζης: Οι Τούρκοι της Καρύστου όμως είναι ατρόμητοι χώρια που τους κυβερνάει ο Ομέρ που είναι ξακουστός για την ευφυΐα και τις στρατηγικές του ικανότητες. Το εγχείρημά σου είναι σκέτη αποκοτιά.

- Νεόφυτος:** Μα ο δρόμος για τη λευτεριά πρέπει αναγκαστικά να περάσει από το παράλογο. Αφού ο αγώνας μας είναι ολάκερος μια τρέλα.
- Τομπάζης:** Χαίρεται να σ' ακούει κανείς να μιλάς, Το λέει η καρδιά σου, Δέσποτα, μα... δε συλλογάσαι ότι ο Ομέρ θα επιτεθεί με μύριους νιζάμηδες και σχέδιο μάχης; Τι έχεις κατά νου;
- Νεόφυτος:** Ο Ομέρ είναι φευγάτος στην Αθήνα. Η Κάρυστος είναι κενή από στρατό και αφύλακτη. Είναι ευκαιρία να πλευρίσουμε με τα πλοία την παραλία Κισσούρι στα Στύρα. Εκεί θα αποβιβαστεί ο στρατός για να καταλάβουν την περιοχή... κι από κει έχει ο Θεός...
- Τομπάζης:** Είθε να πάνε όλα κατ' ευχήν. Στη διάθεσή σου η γολέτα μου! Μακάρι ο κλήρος του τόπου μας να στηρίξει την Επανάσταση με το δικό σου σθένος και πυγμή. Άντε ώρα καλή σου Δέσποτα και καλήν αντάμωση!
- Νεόφυτος:** Καλήν αντάμωση Καπετάν - Τομπάζη ... λεύτεροι...

Σκηνή 8^η: 10 Αυγούστου 1821

Τόπος: Κισσούρι παραλία Στύρων

Ο επίσκοπος Καρυστίας Νεόφυτος επιβιβάζεται με τους στρατολογημένους νησιώτες της Άνδρου και της Τήνου στα πλοία, από τα οποία το μεγαλύτερο είναι η γολέτα του υδραίου ναύαρχου Τομπάζη, και στρατοπεδεύουν στο γιαλό Κισσούρι. Μεταξύ των στρατολογημένων νησιωτών βρίσκονται πολλοί Καρυστινοί, οι οποίοι είχαν μετοικήσει τα προηγούμενα χρόνια στα κοντινά με την Εύβοια νησιά της Άνδρου και της Τήνου.

Αλλά ο Ομέρ μαθαίνοντας τη στρατοπέδευση του Νεόφυτου στα Στύρα, σπεύδει με 300 έφιππους στρατιώτες του δια ξηράς από τη Χαλκίδα.

Τόπος: Παραλία -Κισσούρι :Γολέτα Τομπάζη

Πρόσωπα: Νεόφυτος, Μαντατοφόρος, Κεντιστός, Καζάνης, σύζυγος Καζάνη, στρατιώτες

Καταφθάνει ένας μαντατοφόρος αλαφιασμένος.

Μαντατοφόρος: Δέσποτα, ο Ομέρ ταχιά ζυγώνει με έφιππους στρατιώτες από τη Χαλκίδα. Ίσαμε το πρωί θα 'ναι δω.

Νεόφυτος: Σύρε να μηνύσεις τους κοτσαμπάσηδες, του Κεντιστού και του Καζάνη. Εκείνοι είναι οι μόνοι που ξεύρουν καλά την περιοχή. Αυτοί θα οδηγήσουν τους στρατιώτες.

Ο μαντατοφόρος σπεύδει να ειδοποιήσει τους ντόπιους προεστούς οι οποίοι επιβιβάζονται αργά το βράδυ στην υδραϊκή γολέτα και κάνουν συμβούλιο. Μαζί με τον Καζάνη είναι και η γυναίκα του.

Κεντιστός: Δέσποτα, πότε υπολογίζεις να φθάσει ο Ομέρ;

Νεόφυτος: Θαρρώ πως θα 'ναι όσιμη η άφιξή του... τις πρωινές ώρες.

Καζάνης: Αν φθάσει νωρίτερα όμως, ο στρατός θα πρέπει να αναμετρηθεί με τον

οχτρό στο σκοτάδι ... η περιοχή δεν έχει προχώματα ...πού θα σταθούν ...
Σύζυγος Καζάνης: Κι αυτός ο καιρός απόψε δε δείχνει να' ναι μαζί μας. Αυτός ο
άγριος νοτιάς λες και βάλθηκε απόψε να χαλάσει τα καράβια
προτού τα προλάβει ο οχτρός...

*Ο επίσκοπος στα τελευταία λόγια της γυναίκας ρίχνει ένα πικραμένο βλέμμα στον
καιρό και απαντά συλλογισμένος:*

Νεόφυτος: Ό,τι είναι να γενεί θα γενεί. Δεν δύναται να κάνουμε πίσω τώρα. Όλοι
μαζί θα πολεμήσουμε μ' όλες μας τις δυνάμεις για να λευτερώσουμε τον
τόπο ...Κάμετε το σταυρό σας και ξεκινάμε!

*Ο Ομέρ όμως φθάνει πολύ νωρίτερα, χαράματα σχεδόν, και μέσα στο σκοτάδι
βρίσκει απροετοίμαστους τους Έλληνες χωρίς αρχηγό και χωρίς οχυρώματα. Αρχίζει
την επίθεση αποδεκατίζοντας το σύνολο του ελληνικού στρατού.*

*Οι Έλληνες μη γνωρίζοντας την περιοχή και όντας πυκνό σκοτάδι, τρέπονται σε
φυγή προς τα βουνά ή τα πλοία για να σωθούν από τον εχθρό που τους
προλαβαίνει και σπέρνει το θάνατο.*

*Ο Νεόφυτος παρακολουθώντας τα γεγονότα από το πλοίο τηλεβολεί για να
απομακρύνει τους Τούρκους αλλά μαζί με τους εχθρούς σκοτώνονται πολλοί
χριστιανοί. Ο σφοδρός δε νοτιάς παραλίγο να ναυαγήσει τα αγκυροβολημένα πλοία.*

*Καθώς είναι αδύνατον να ξεφύγουν, με προτροπή των δύο Στυρέων προκρίτων και
ενός στρατιώτου ονομαζόμενο Γεώργιο, τρέπονται σε υποχώρηση στο άκρο της
παραλίας Κάστιζα απ' όπου αποπλέουν στη Γαύρο της Άνδρου.*

Κεντιστός: Από δω! ...Ίσια για κάτω, ν' ανεβούμε στα πλοία...

Καζάνης: Γρήγορα ... Θ' ανταμώσουμε στο γιαλό...

Σκηνή 9^η: Κάρυστος Σπίτι Οικογένειας Χατζή (Λαογραφικό σπίτι)

Πρόσωπα: Κατερίνα, μητέρα, Γιώργης,

*Η Κατερίνα υφαίνει στον αργαλειό αλλά οι κινήσεις της μαρτυρούν ότι το μυαλό
της βασανίζουν άσχημες σκέψεις. Κάθε λίγο αφήνει το ύφασμα και κοιτάζει ανήσυχη
έξω από το παράθυρο ενώ η μητέρα της καταβάλλει κι εκείνη με τη σειρά της
φιλότιμες προσπάθειες να ετοιμάσει το φαγητό.*

Κατερίνα: (Κοιτάζει έξω από το παράθυρο) Δε βαστώ άλλο μάνα, θα πάω ίσαμε του
Θείου -Αντώνη. Ίσως κείνος έχει κάποιο μαντάτο για το τι γίνηκε στα Στύρα.

Μητέρα: Τι λες Κατερίνα μου; Οι Τούρκοι είναι εξαγριωμένοι, κάνουν συνεχώς
περιπολίες. Πού θα πας; Κάνε υπομονή, όπου να' ναι θα φανούνε...

Εκείνη τη στιγμή ακούγεται ένας δυνατός θόρυβος, σαν χτύπημα στην πόρτα.

Κατερίνα: Κάποιος βροντάει την πόρτα.

Μητέρα: Παναγιά μου, κάνε να 'ναι για καλό!

Τρέχουν στην εξώπορτα και αντικρίζουν το Γιώργη που είχε μισέψει ένα χρόνο πριν στην Άνδρο κυνηγημένος από τους Τούρκους, να έχει γείρει πάνω στην πόρτα φανερά καταβεβλημένος.

Γιώργης: Ανοίξτε, για το Θεό, ανοίξτε!...

Μητέρα: Γιώργη μου!

Κατερίνα: Θείε μου!

Γιώργης: Βοηθήστε με να μπω μέσα, μην μας πάρει είδηση κανένας Τούρκος.

Οι δυο γυναίκες βαστούν το Γιώργη απ' τους ώμους και βοηθώντας τον να περπατήσει, μπαίνουν στο σπίτι όπου με προσεχτικές κινήσεις τον βάζουν να ξαπλώσει στον μιντερέ.

Μητέρα: Γιώργη, πότε ήρθες απ' την Άνδρο; Γιατί είσαι λαβωμένος;

Γιώργης: Μπάρκαρα με τη γολέτα που ναύλωσε ο επίσκοπός μας ο Νεόφυτος και ήρθαμε να πάρουμε τα Στύρα. Μαζί μου ήταν και ο Μιχάλης ο Λεπουραίος ο ιπποκόμος του Ομέρ, που είχε δραπετεύσει κι αυτός στην Άνδρο. Δυστυχώς εκείνος έπεσε στη μάχη. Πάθαμε πανωλεθρία. Ο άτιμος ο Ομέρ μας αποδεκάτισε.

Κατερίνα: Γιατί, τι συνέβη;

Γιώργης: Μας πρόφθασε άγρια χαράματα και μες στο σκοτάδι έγινε χαλασμός. Εμείς δεν είχαμε οχυρώματα, δεν είχαμε αρχηγό ... Δυο Μαυροβουινιώτες οπλαρχηγοί ο Βάσος και ο αδερφός του ο Ράντος βρισκόνταν σ' ένα κοντινό λόφο με μερικούς Μαυροβουινιώτες και λίγους Κυμαίους. Οχυρώθηκαν πρόχειρα και μέσα στον ανεμοστρόβιλο που εξαπέλυσε ο Ομέρ, τους κράτησαν, δίνοντας στους Στουραϊίτες Καζάνη και Κεντιστό χρόνο να οδηγήσουν τους στρατιώτες σε μια χαράδρα που οδηγούσε στην παραλία. Μόνη σωτηρία ήταν η επιβίβαση στα πλοία. Όσοι δεν πρόλαβαν κατέφυγαν στα βουνά.

Μητέρα: Εσύ πώς κατάφερες να ξεφύγεις;

Γιώργης: Εγώ στάθηκα τυχερός στην ατυχία μου. Ο Θεός μου 'στειλε στο δρόμο μου ένα άλογο του οχτρού που μ' αυτό έφτασα ίσαμε τα μισά. Το ζωντανό βλέπεις ήταν κι αυτό λαβωμένο, δεν άντεξε. Μετά συνέχισα σιγά σιγά με τα πόδια.

Κατερίνα: Αχ ... τα άσχημα μαντάτα πίκραναν τη χαρά της αντάμωσής μας, Θείε Γιώργη. Δεν καταφέραμε να χτυπήσουμε τον Ομέρ, ούτε καν να τον ταρακουνήσουμε. Ακλόνητος, λοιπόν, ο εχθρός ... στη θέση του!

Γιώργης: Καρδιά στον τόπο ανεψιά μου! Μη χάνεις το θάρρος σου! Μπορεί να χάσαμε μια μάχη, δεν χάσαμε και τον πόλεμο! Αν χάσουμε το θάρρος μας, τότε είμαστε χαμένοι, τότε θα μας νικήσει ο οχτρός!

Κατερίνα: Δίκιο έχεις Θείε! Δεν έχω δικαίωμα να απελπίζομαι! Η λευτεριά θέλει πάνω απ' όλα καρδιά!

Η Κατερίνα παίρνοντας δύναμη από τα λόγια του Θείου της, διώχνει την απελπισία που έφεραν οι άσχημες ειδήσεις και προσπαθεί να μαντέψει τις επόμενες κινήσεις των συμπατριωτών της.

Γιώργης: Έτσι, γεια σου! Έτσι σε θέλω! Λεβέντισσα και στη Θωριά και στην ψυχή!

Μητέρα: Τώρα όμως,, πρέπει να δούμε τι θα γενεί από δω και πέρα.

Κατερίνα: Είπες πως αιτία της καταστροφής ήταν η έλλειψη εμπειροπόλεμου αρχηγού.

Τάχα σε επόμενη αναμέτρηση με τους Τούρκους δε θα συμβεί το ίδιο;

Γιώργης: Σωστά θαρρείς, Κατερίνα μου, γι' αυτό πρέπει να αναλογιστούμε τι θα κάνουμε από δω κι ύστερα, ποιον θα ορίσουμε αρχηγό μας ...

Σεπτέμβριος 1821 Τόπος: Λημέρια του Καπετάν Γοβγίνα

Πρόσωπα: Καπετάν -Γοβγίνας, στρατιώτης, Δημητρός, Κατερίνα, Κωνσταντής, Χρυσή

Μια επιτροπή από Καρυστινούς νέους αλλά και νέες ζητά ακρόαση από το γενικό αρχηγό της Εύβοιας Άγγελο Γοβγίνα ή Γοβιό με σκοπό να ζητήσει να τους διορίσουν αρχηγό, για την εκστρατεία τους εναντίον των Καρύστιων Τούρκων, και συγκεκριμένα τον ντόπιο Νικόλαο Κριεζώτη, ο οποίος με το ξέσπασμα της εξέγερσης αναδείχθηκε στη μάχη στα Βρυσάκια.

Στρατιώτης: Καπετάνιε, κάποιοι Καρυστινοί ζητούν να σε δούνε.

Γοβγίνας: Καλώς τους λεβέντες ... αλλά και τις λεβέντισσες ... Ποιος καλός άνεμος σας φέρνει κατά δω;

Κωνσταντής: Ώρα καλή σου καπετάν - Γοβγίνα. Ήρθαμε να σ' ανταμώσουμε για να σου ζητήσουμε να μας διορίσεις αρχηγό για τον αγώνα μας.

Χρυσή: Εμείς ανυψώσαμε τη σημαία της ελευθερίας αλλά χωρίς κεφαλή που να κατέχει την τέχνη του πολέμου, δε δύναται να πετύχουμε στη μάχη.

Κατερίνα: Αν έρθει αρχηγός να μας καθοδηγήσει με σχέδιο και γνώση, θα μπορέσουμε να αναμετρηθούμε καλά με τον οχτρό.

Γοβγίνας: Εύγε ωρέ παιδιά, το λέει η καρδιά σας! Αν ο τόπος σας έχει γυναίκες που θωρούν έτσι τα πράματα του πολέμου, τότε δεν πρέπει να σκιαζόμαστε ... η μέρα της λευτεριάς δε θα αργήσει ...

Δημητρός: Μ' όλο το σεβασμό στο πρόσωπό σου Καπετάνιε, γρικούμε ότι είσαι αρχηγός δίκαιος και γι' αυτό θέλουμε να μας διορίσεις τον δικό μας το Νικόλα Κριεζώτη, που θωρεί καλά τον τόπο και τον πονά.

Γοβγίνας: Το λοιπόν, έτσι θα γενεί, όπως ποθείτε, γιατί γρικό καλά πως κι ο ίδιος λαχταρά να αναμετρηθεί με τον Ομέρ και τους φοβερούς Καρύστιους Τούρκους του, για να τους αφανίσει όπως ακριβώς έκανε και στα Βρυσάκια.

Ο Κριεζώτης μεταβαίνει στην περιοχή της Καρυστίας κατά το Σεπτέμβριο και ενώνεται με τους οπλαρχηγούς Βάσο και Ράντο Μαυροβουνιώτη όπου ασχολούνται με τη συγκέντρωση δυνάμεων της επαρχίας.

Συνοπτικά κατά το πρώτο έτος της επανάστασης όλοι οι κάτοικοι επαναστάτησαν από το μήνα Μάιο ενώ με αρχηγούς τους Βερούση, Γοβιό και Νεόφυτο έκαναν έξι μάχες και μικρές συγκρούσεις.

Εκεί κλείνοντας πολλές φορές τους Τούρκους στα φρούρια της Χαλκίδας και της Καρύστου, διατήρησαν την επανάσταση με τις δικές τους δυνάμεις χορηγώντας τον αγώνα όχι μόνο με τρόφιμα αλλά και με χρήματα.

Και στις μεν μάχες : Βρωμούση, Βατόντος και Στύρων νικήθηκαν οι δικοί μας εξαιτίας της απειρίας των αρχηγών και στρατιωτών, στις άλλες τρεις των Βρυσακίων αναδείχθηκαν νικητές και κατέλαβαν τους Τούρκους Χαλκίδας και Καρύστου αλλά και του Ομέρ Βρυώνη.

Το έτος 1821 είναι ισόπαλοι οι Έλληνες με τον εχθρό, διότι και οι δυο πλευρές και νίκησαν και ηττήθηκαν.

Αλλά οι Έλληνες ήταν άπειροι, χωρίς όπλα και εφόδια ενώ οι Τούρκοι ήταν εμπειροπόλεμοι, οι φοβεροί Καρύστιοι.

Σκηνή 10^η :

Μετά την ήττα στα Στύρα ο επίσκοπος Νεόφυτος πηγαίνει στο Ναύπλιο με τους Στουραϊτες Θεόδωρο Καζάνη, Προκόπιο Δεμίρη και Άγγελο Κεντιστό κι από κει στα Τρίκορυφα της Τρίπολης στην έδρα της Πελοποννησιακής Γερουσίας.

Εκεί συνδιαλέγονται με το Δημήτριο Υψηλάντη και τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη ζητώντας τους πολεμοφόδια και αρχηγό της εκστρατείας τους, το γιο του Πετρόμπεη, Ηλία ο οποίος παραβρίσκεται εκεί.

Οι στρατιώτες όμως αποδοκιμάζουν τις αποφάσεις της επιτροπής και εκλέγουν αρχηγό τους το Βάσο Μαυροβουνιώτη. Έτσι διορίζονται δύο αρχηγοί του στρατού της Εύβοιας, συνθήκη αρνητική και επιβλαβής.

Τέλη Δεκεμβρίου 1821

Τόπος: Πύργοι Αλιβερίου - Εκκλησία

Πρόσωπα: Νεόφυτος, Βάσος, στρατιώτες, ντόπιοι κάτοικοι, μία γυναίκα χωριανή.

Ο στρατός από ξηρά και θάλασσα φθάνει μέσω της Ερέτριας στο Αλιβέρι κατά το τέλος του Δεκεμβρίου του 1821. Εκεί καταλαμβάνουν τον Ενετικό πύργο και φτιάχνουν οχυρώματα. Επισκευάζουν ακόμα κι έναν μικρό ναό που είναι ερειπωμένος και εκεί ο επίσκοπος Νεόφυτος τελεί τη Θεία λειτουργία των Χριστουγέννων.

Ακούγεται η Θεία λειτουργία. Βρισκόμαστε στις Άγιες μέρες των Χριστουγέννων. Κόσμος από τα γύρω χωριά ακούγοντας το κάλεσμα της καμπάνας σπεύδει να λειτουργηθεί και να παρηγορηθεί με το χαρμόσυνο μήνυμα της γέννησης του Θεανθρώπου. Η φάτνη του μικρού Χριστού σάμπως κι έδωξε απόψε το φόβο και την

απελπισία που φωλιάζει στις καρδιές τους δίνοντας τη θέση τους στη χαρά και την ελπίδα.

Νεόφυτος: Αδέρφια μου, Χρόνια Πολλά! Είθε απόψε που γεννιέται ο Ιησούς ημών Χριστός, να γεννηθεί και στον τόπο των προγόνων μας η ελευθερία και να ξαναγεννηθεί το σκλαβωμένο έθνος μας.

Όλοι μαζί: Αμήν!

Νεόφυτος: Ας κάμουμε όλοι το σταυρό μας και ας παρακαλέσουμε τον Κύριο να σπλαχνιστεί τις θυσίες και την καρτερία μας για μια ζωή ελεύθερη, απαλλαγμένη από το βάρος της σκλαβιάς.

Όταν τελειώνει η λειτουργία όλοι αγκαλιάζονται και ασπάζονται ο ένας τον άλλο ξεστομίζοντας ευχές για χρόνια πολλά και χρόνια λεύτερα σε μια πατρίδα χωρίς το φόβο και τον πόνο που διαφεντεύει η σκλαβιά.

Μια γυναίκα πλησιάζει τον επίσκοπο και του φιλά το χέρι για να εκφράσει τη χαρά και την ευγνωμοσύνη της για την τέλεση της θείας λειτουργίας.

Γυναίκα: Δέσποτα, την ευλογία σου. Να'σαι καλά που λειτούργησες το ξωκλήσι μας και λειτουρηθήκαμε κι εμείς τούτες τις άγιες μέρες. Παπάς δεν πάτησε σε τούτο το εκκλησάκι για κάμποσους αιώνες... Ευλογημένη τούτη η μέρα, άμποτε να ευλογήσει και τον αγώνα μας για τη λευτεριά...

Νεόφυτος: Την ευχή μου να 'χεις, χριστιανή και τα λόγια σου να γίνουν παράγγελμα στων αγγέλων τη θύρα. Ο Θεός να δώσει τα επόμενα Χριστούγεννα να λειτουρηθούμε όλοι εδώ αντάμα ...λεύτεροι!

5 Γενάρη 1821

Τόπος: Αλιβέρι

Πρόσωπα: Ηλίας Μαυρομιχάλης, Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, Βάσος Μαυροβουινιώτης, επίσκοπος Νεόφυτος

Φθάνει στο Αλιβέρι ο Ηλίας με το θείο του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη με δύο καράβια και 400 Λάκωνες και 50 Κουντουριώτες.

Ο Ηλίας σέβεται την εκλογή του Βάσου ως αρχηγού από το σώμα των στρατιωτών και δέχεται να είναι συναρχηγός στις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο Ηλίας είναι ένας αγωνιστής απαλλαγμένος από αισθήματα εγωισμού και ιδιοτέλειας, καθώς πρόκειται για ένα νέο άρχοντα τόσο στη θωριά όσο και στην ψυχή.

Ο Ηλίας δέχεται το Βάσο ως συναρχηγό και οι δυο τους ορκίζονται πίστη στο καθήκον ενώπιον του Ευαγγελίου.

Ηλίας: Βάσο, εσέ διάλεξαν για αρχηγό οι στρατιώτες. Σέβομαι την απόφαση των Ελλήνων αγωνιστών και ορκίζομαι στο Θεό να αγωνιστούμε μαζί αδερφικά για να λευτερώσουμε τον τόπο τούτο.

(Λέγοντας τα λόγια αυτά ακουμπά το δεξί του χέρι στο Ευαγγέλιο που βαστά ο Νεόφυτος.)

Βάσος: Τα λόγια σου, γιε του Πετρόμπεη, μαρτυρούν την ευγενική σου καταγωγή και φανερώνουν άντρα τίμιο και άξιο. Έχουν δίκιο που σε αποκαλούν Μπεζαηδέ, που θα πει πρίγκιπας. Τιμή μου να αγωνιστώ μαζί σου. Ορκίζομαι κι εγώ με τη σειρά μου (*ακουμπά κι εκείνος το Ευαγγέλιο*) να είμαι συναρχηγός σου στην εκστρατεία μας αυτή εναντίον των Τούρκων της Καρύστου.

(Αφού δέχονται τις ευλογίες του επίσκοπου, δίνουν τα χέρια επισφραγίζοντας έτσι τον όρκο που μόλις έδωσαν ενώ ο θείος του Ηλία, Κυριακούλης Μαυρομιχάλης, πυροβολεί στον αέρα τρεις φορές φωνάζοντας: ελευθερία ή θάνατος!)

Κυριακούλης: Ελευθερία ή θάνατος!!!

Σκηνή 11^η 11 Γενάρη 1822 Αλιβέρι

Τόπος: Αλιβέρι

Πρόσωπα: Αγγελιοφόρος, Ηλίας Μαυρομιχάλης, Βάσος, Κυριακούλης Μαυρομιχάλης

Κατά τις βραδινές ώρες καταφθάνει αγγελιοφόρος με γράμμα των Στουραιτών, οι οποίοι ζητούν την κατεπείγουσα συνδρομή του Ηλία, διότι στην περιοχή έχουν φθάσει 300 Τούρκοι του Ομέρ και βασανίζουν τους κατοίκους.

Ο Ηλίας και ο Βάσος αποφασίζουν να επιτεθούν κατά των Στύρων, αφού πρώτα στείλουν 300 άντρες στο Διακόφτι, το στενό πέρασμα μεταξύ Στύρων - Καρύστου, παρεμποδίζοντας έτσι κάθε ενίσχυση που πιθανόν να 'ρχότανε στους Τούρκους απ' την Κάρυστο.

Αγγελιοφόρος: Συγχώρα με καπετάν - Ηλία για τούτη την παραγγελιά που φέρνω από τους Στουραίτες.

Ηλίας: Λέγε ωρέ, παλικάρι, τι ποθείτε;

Αγγελιοφόρος: Γραπτή παράκληση σου στέλνουν οι Στουραίτες να σπεύσεις στα Στύρα, γιατί έφθασαν 300 Τούρκοι από την Κάρυστο και τυραννάνε τους κατοίκους.

Ηλίας: Σύρε ωρέ και μήνυσέ τους ότι ταχιά φθάνουν ο γιος του Πετρόμπεη και ο Βάσος που θα σκορπίσουν τους Τουρκαλάδες σαν τα στεφανούδια στον αγέρα.

Βάσος: Ηλία, ταχιά να φύγουν 300 παλικάρια και να ταμπουρωθούν στο στρατί στο Διακόφτι μη λάχει και στείλει ο Ομέρ βοήθεια από την Κάρυστο.

Ηλίας: Τη σκέψη μου πρόλαβες καπετάν-Βάσο, πράμα που θα πει πως είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε.

Κυριακούλης: Ζωσθείτε τα άρματα λοιπόν και πάμε!

Στις 12 του Γενάρη το πρωί ο Ηλίας με το Θείο του Κυριακούλη και το Βάσο επιτίθενται στην τουρκική φρουρά που έκαμε έξοδο και την τρέπουν σε φυγή.

Μετά από προδοσία όμως ο Ομέρ αιφνιδιάζει τον Ηλία, ο οποίος οχυρώνεται στους Ανεμόμυλους. Οι 300 Μανιάτες φεύγουν προς τη θάλασσα ενώ ο Ηλίας μαζί με 14 αφοσιωμένα παλικάρια του προτιμά το μαρτυρικό θάνατο προκειμένου να δώσει την ευκαιρία στους υπόλοιπους στρατιώτες να γλιτώσουν από τη μανία των Τούρκων.

Ανεμόμυλοι - Στύρα

Ο Ηλίας μιλάει στα παλικάρια του για να τους εμπυχώσει:

Ηλίας: Αδέρφια Έλληνες, αγώνας ένδοξος πρόκειται να γίνει σήμερα. Γι' αυτό αγωνίζεσθε, για να νικήσουμε τους βαρβάρους και να τιμήσουμε την αγαπημένη πατρίδα. Λάκωνες, να είστε γενναίοι, όπως πάντοτε, για να εκδικηθούμε για το αίμα των σφαγέντων αδερφών. Πρώτα θα πυροβολούμε και συγχρόνως θα ορμήσουμε με τα ξίφη. Θάρρος, θάρρος και ο Θεός μαζί μας!

Ο Ηλίας κράτησε τους εχθρούς ως άλλος Λεωνίδας επί δύο ώρες, καθώς οι Τούρκοι δεν τολμούσαν ούτε να πλησιάσουν. Αφού τέλειωσαν τα πολεμοφόδια συνέχισαν να πολεμούν με πέτρες τους εχθρούς οι οποίοι άρχισαν να ανταποδίδουν και αυτοί με την ίδια τακτική. Κατά τη δύση του ήλιου οι Τούρκοι εισέβαλαν στον μύλο και βρήκαν τον Ηλία σκεπασμένο με λίθους ενώ στο χέρι του βρισκόταν ανυψωμένο το σπαθί του.

Ο Ομέρ αντικρίζοντας το νεκρό πολεμιστή λυπήθηκε για το χαμό του νέου και όμορφου άντρα, του Θεόμορφου, καθώς τον έλεγαν, επειδή είχε μορφή αγγέλου με ξανθά μαλλιά αλλά παρόλα αυτά έστειλε, σύμφωνα με τις τουρκικές συνήθειες, το κεφάλι του στην Πόλη.

Οι Στουραίτες έθαψαν αργότερα το σώμα του και τα σώματα των υπόλοιπων ηρωικά πεσόντων αγωνιστών, δυτικά του ανεμόμυλου.

Ο Κυριακούλης Μαυρομιχάλης λυπημένος κατάκαρδα για το θάνατο του πολυαγαπημένου του ανιψιού, στέλνει γράμμα στον Οδυσσέα, καλώντας τον να έρθει το ταχύτερο στην Εύβοια.

Κυριακούλης: Αδερφέ μου Οδυσσέα, με μεγάλη οδύνη σου μηνύω ότι ο Ηλίας χάθηκε πολεμώντας τον οχτρό με αυτοθυσία ως το τέλος. Ο Ομέρ δεν είναι εύκολος αντίπαλος. Δεν υπολογίσαμε ότι εκτός των άλλων έχει με το μέρος του άτιμους που του μαρτυρούν τις κινήσεις μας καθιστώντας τον έτσι ανίκητο.

Γι' αυτό βιάσου Οδυσσέα, φθάσε το ταχύτερο με τα παλικάρια σου, να εκδικηθούμε αντάμα το θάνατο του Ηλία και να λευτερώσουμε τον τόπο από τα αγαρηνά σκυλιά.

Σκηνή 12^η 14 Ιανουαρίου 1822

Στις 14 Ιανουαρίου 1822, αμέσως μετά την καταστροφή των Στύρων, φθάνει στο Αλιβέρι ο Οδυσσέας με 300 παλικάρια κάνοντας τους τρομαγμένους κατοίκους της Εύβοιας να αναθαρρήσουν και να αναθέσουν σ' αυτόν όλες τις ελπίδες τους. Τον πίστευαν παντοδύναμο σωτήρα, γιατί η φήμη του ήταν ασύγκριτη.

Οι δε Τούρκοι τόσο τον φοβούνταν, ώστε πίστευαν ότι με ένα άλμα του περνούσε μια ολόκληρη γέφυρα.

Η είδηση της άφιξης του ήρωα γέμισε ενθουσιασμό τους κατοίκους της Καρύστου που τον εκδηλώσανε πανηγυρικά με συνεισφορές από τρόφιμα, χρήματα αλλά και χρυσά και αργυρά κοσμήματα των γυναικών τους.

Τόπος: Σπίτι οικογένειας Καρυστινού (Λαογραφικό σπίτι Καρύστου)

Πρόσωπα: Οικογένεια Καρυστινού: Πατέρας, μητέρα, Κατερίνα, Κωνσταντής, γιαγιά / Λενιώ, Κυρα -Μήτσαίνα και άλλοι κάτοικοι

Οι Τούρκοι φοβισμένοι έχουν κλειστεί στο κάστρο. Στο σπίτι της οικογένειας Καρυστινού αξημέρωτα ακόμα καταφθάνουν οι κάτοικοι κουβαλώντας ό,τι έχουν και δεν έχουν και μπορεί να φανεί χρήσιμο για τον αγώνα.

Οι γυναίκες ζυμώνουν και φουρνίζουν ψωμί για τους στρατιώτες. Όλοι διακατέχονται από ένα έντονο αίσθημα χαράς και αδημονίας για την έλευση του μεγάλου αγωνιστή.

Λενιώ: Μεγάλη μέρα σήμερα. Να τη θυμόμαστε. Έρθε ο Οδυσσέας, ήρθε ο πατέρας μας, για να μας σώσει! Δοξασμένους να 'ναι!

Πατέρας: Μην το φωνάζεις ωρέ Λενιώ δυνατά και το ακούσουνε οι Τούρκοι κι απ' το φόβο τους λαχτίσει η καρδιά τους!

(Όλοι γελάνε περιπαιχτικά)

Κατερίνα: Ο φόβος άλλαξε λημέρι τώρα! Είδατε πως ταμπουρώθηκε ο Ομέρ μ' όλο του το ασκέρι στο φρούριο!

Κωνσταντής: Τώρα έχουν λουφάξει και αιμωδιασμένοι αναμένουν το φουσάτο του καπετάνιου.

Μητέρα: Πανάγο, η κυρά - Μήτσαίνα έφερε έξω με έναν αραμπά ένα σωρό πράματα. Δυο κιλίμια, τρία κιούπια λάδι, δυο ντορβάδες σιτάρι κ.ά. Ο κόσμος κουβαλάει το βιος του ολάκερο για τον αγώνα. Βάλτε ένα χέρι να τα ξεφορτώσουμε.

Κωνσταντής: Έρχομαι εγώ, μάνα! (Δρασκελώντας την αυλή βγαίνει έξω στο δρόμο).

Κατερίνα: Για δεξ, χήρα η κυρα -Μήτσαίνα με τόση μεγάλη φαμίλια να γνοιαστεί κι όμως έφερε ένα σωρό πράματα για τον αγώνα, απ' αυτά που είμαι σίγουρη, πως δεν της περισσεύουν.

Πατέρας: Η έγνοια για τη λευτεριά διαφεντεύει τη ζωή μας, τώρα! Όλοι μαζί αντάμα μία έγνοια έχουμε. Να διώξουμε τον τύραννο από τον τόπο μας.

Εκείνη τη στιγμή έρχονται στην αυλή η κυρα -Μήτσαίνα με τον Κωνσταντή και τη μητέρα του. Η φτωχή γυναίκα φέρνει στην αγκαλιά της μια μικρή ροδιά, δώρο για τον Οδυσσέα.

Κατερίνα: Τι κρατάς εκεί θεια - Μήτσαίνα, θάμνο;

Κυρα - Μήτσαίνα: Μια ροδιά, κόρη μου. Μια ροδιά για τον Οδυσσέα, για το σωτήρα μας, για να του φέρει γούρι.

Κωνσταντής: Και πού θα τη φυτέψει καλέ θεια, ο Οδυσσέας τη ροδιά;

Κυρα -Μήτσαίνα: Αυτό δεν το συλλογίστηκα παιδιά μου, μα θαρρώ ... πως εσά στο καταράχι που θα κατασκηνώσουνε, θα βρούνε ένα απάγκιο μέρος να βάλουνε και τούτο το δεντράκι. Κι έτσι άφθονα που 'ναι τα σπόρια του έτσι άφθονες να 'ναι και οι νίκες τους.

Κατερίνα: Μ' αυτές τις ευχές θεια - Μήτσαίνα, ταχιά θα διώξουμε τους Τούρκους και θα γευτούμε τη λευτεριά!

Κάστρο Καστέλο Ρόσσο (Φρούριο των Τούρκων)

Πρόσωπα: 3 Τουρκάλες, 1 Τούρκος γέροντας, Ομέρ, 1 υπηρέτης Τούρκος, Οδυσσέας, Κυριακούλης, Κριεζώτης, Λεπενιώτης, Τομαράς, Βάσος

Στο φρούριο των Τούρκων εντωμεταξύ επικρατεί μεγάλη αναστάτωση. Η είδηση της άφιξης του Οδυσσέα έχει κατατρομάξει και ταραξεί τον κόσμο.

Τουρκάλα α': Αλί αλί και τρισαλί ... έρχεται αυτός ο αδικιωρισμένος ο Αντρούτσος!

Τουρκάλα β': Όιιιι ... κακό μεγάλο μας βρήκε... ο Αλλάχ να μας λυπηθεί!

Τούρκος γέροντας: Αχ γιαβρί μου, τούτο δα πλερώνουμε ... το ότι φύγαμε από τη δικαιοσύνη του Αλλάχ. Αδικήσαμεν τον ραγιά και από πλούτη και από τιμή και τον αφανίσαμε, και μαύρισαν τα μάτια του και μας σήκωσε το ντουφέκι.

Έρχεται ο υποταχτικός που έχει στην υπηρεσία του ο Ομέρ, τον οποίο είχε πρωτύτερα στείλει στο Φρύγανι για να πληροφορηθεί εάν πράγματι βρίσκεται περίξ ο Οδυσσέας ή είναι απλή διάδοση για εντύπωση.

Υποταχτικός: Αγά μου και αφέντη μαύρο μουζντέ φέρνω ο κακορίζικος.

Ομέρ: Λέγε ωρέ, τι ετοιμάζουν οι ραγιάδες; Είναι αυτού ο 'Δυσσέας ή μας περιγελούνε;

Υποταχτικός: Ο 'Δυσσέας βρίσκεται στο Μελισσώνα με 1500 άντρες και άλλους οπλαρχηγούς. Ο Κυριακούλης με τους Μανιάτες είναι στο Χειροδύναμο, ο Κριεζώτης με το Βάσο βρίσκονται στους Μπεζάνους και το Φρύγανι.

Φωνές ακούγονται και αλαλαγμοί καθώς οι Τούρκοι βεβαιώνονται τώρα για την άφιξη του Οδυσσέα καθώς λαμβάνουν το γράμμα που στέλνει ο οπλαρχηγός στον

μπέη για ειρηνική παράδοση του φρουρίου. Μια Τουρκάλα αλαφιασμένη πλησιάζει τον Ομέρ και σχεδόν τρέμοντας, λες και το χαρτί έχει κάτι από τη δύναμη του εχθρού, του δίνει το γράμμα.

Τουρκάλα γ' : Γράμμα απ' τον μαγαρισμένο τον Αντρούτσο... μόλις το 'φερε ένας ραγιάς από το Μελισσώνα. Αλλάχ ... βάι βάι πάει χαθήκαμε...

Ομέρ: Τήρα να ηρεμήσεις ωρέ Χαλιδά, και μην σκιάζεις και τις υπόλοιπες γυναίκες, γιατί δε θα σε προφτάσει η οργή του 'Δυσσέα, μα η δική μου!

Η Χαλιδά σκύβει το κεφάλι και αποχωρεί αναστατωμένη. Ο Ομέρ διαβάζοντας το γράμμα εξαγριώνεται ενώ οι μυώνες του προσώπου του συσφίγγονται από οργή.

Γράμμα Οδυσσέα: Καρύστιε μπέη Ομέρ, εγώ ο 'Δυσσέας Ανδρούτσος σου παραγγέλνω ίνα παραδώσεις σε με το φρούριο θεληματικώς, ώστε να μην βαφτεί το καταράχι ολάκερο με του ασκεριού σου το αίμα.

Ομέρ: Δεν γρικός φαίνεται ωρέ μουρτάτη ποιος είναι ο Ομέρ. Αν σου βαστάγει ασ κάνεις κατά δω. Σύρε ωρέ Χασάν και παράγγειλε του γκιαούρη πως ο Ομέρ δεν παραδίδεται και αν του βαστάγει ασ σιμώσει κατά δω. Τω ότι σήμερα θα χαλαστούνε όλοι οι ραγιάδες της Καρύστου.

Λαμβάνοντας την απάντηση του Ομέρ, ο Οδυσσέας σμίγει με τους υπόλοιπους οπλαρχηγούς και κατεβαίνουν προς την Κάρυστο, ενώ ο επίσκοπος Νεόφυτος και άλλοι πρόκριτοι θα έμεναν στα Στύρα για να φροντίζουν για τον εφοδιασμό του στρατού που βάδιζε προς την άκρη του νησιού. Στο μεταξύ έχει λάβει κάλεσμα από τους κατοίκους του οικισμού Λάλα να κατεβεί στο χωριό τους για να βρίσκεται κοντά στο κάστρο.

Οδυσσέας: Το λοιπόν, οι κάτοικοι του χωριού Λάλα με κάλεσαν να κατεβούμε στο χωριό τους, καθώς είναι κοντά στο φρούριο των Τούρκων και τα σπίτια τους που βρίσκονται μέσα στη ρεματιά, καλύπτονται από τα μπροστινά τους υψώματα και δεν είναι ορατά από το κάστρο. Θα ταμπουρωθούμε σε τρεις μεριές πολύ πλησίον τους. Συ Κριεζώτη με το Βάσο και τον Κυριακούλη τους Στουραίτες Καζάνη και Νικολάου θα κατεβείτε νοτιοδυτικά στη Λάλα. και Πανωκέφαλα, βόρεια θα κάνει ο Λεπενιώτης με τον Τομαρά και από ετσά θα βαδίσετε ανατολικά ώστε να σιμώσετε απέναντι από το κάστρο πάνω απ' τη Μεκουνίδα.

Κυριακούλης: Το σχέδιό σου είναι πράγματι πολύ σπουδαίο, καπετάνιε.

Κριεζώτης: Πράγματι, αν ο Ομέρ βγει να μας κυνηγήσει στη Λάλα, ο Λεπενιώτης με τον Τομαρά θα κατέβουν από ψηλά και όλοι μαζί θα επιτεθούμε στους Τούρκους, εμποδίζοντας τον Ομέρ να επιστρέψει στο φρούριο.

Λεπενιώτης: Ο Ομέρ δε θα πιστέψει ποτέ του ότι θα του στήσουμε καρτέρι από τα Πλακωτά που είναι σκεπασμένα με χιόνι.

Βάσος: Μόλις βγουν οι Τούρκοι θα κάνουμε γιουρούσι και θα τους αφανίσουμε.

Τομαράς: Κάμετε το σταυρό σας και ξεκινάμε!

Ο Οδυσσέας δεν πρόλαβε να θέσει σε ενέργεια το σχέδιο αυτό γιατί, μόλις οι Τούρκοι αντιλήφθηκαν τους Έλληνες κοντά τους, ξεκίνησαν να τους χτυπήσουν κι έφτασαν ως το βυζαντινό μοναστήρι των Αγίων Ταξιαρχών, που βρίσκεται στη Λάλα.

Οι δικοί μας τότε, δεν τους άφησαν να πλησιάσουν, αλλά βγήκαν από τα σπίτια και τους κυνήγησαν και τους ανάγκασαν να γυρίσουν αμέσως στο φρούριο. Από εκεί χτυπούσαν με τα κανόνια του κάστρου τους Έλληνες που υποχρεώθηκαν να γυρίσουν στη Λάλα, όπου δε προσβαλλόταν από τις βολές των κανονιών.

Λεπενιώτης: Απάνω τους παιδιά, γιουρούσι!

Οι στρατιώτες κυνηγάνε τους εχθρούς αναγκάζοντάς τους να κλειστούν στο κάστρο. Αρχίζουν να κανονιοβολούν τους Έλληνες.

Τομαράς: Παλικάρια, τραβηχτείτε οπίσω... δεν μπορούμε να βαστάξουμε τα κανόνια... ταχιά να ταμπουρωθούμε στη Λάλα.

Οι στρατιώτες επιστρέφουν στη Λάλα που ήταν απρόσβλητη από τις κανονιές. Ο Οδυσσέας μαθαίνοντας την εξέλιξη της μάχης φθάνει, διαμέσου των Τπλακωτών, χαμηλότερα στου Καγιαλή τα βράχια, βόρεια και απέναντι από το κάστρο, καθώς τα βράχια αυτά υψώνονται σαν τοίχος και αποτελούν φυσικό οχύρωμα απέναντι στα κανόνια του Κάστρου. Από εκεί περνούσε το νερό που υδροδοτούσε το Κάστρο. Ο Οδυσσέας κόβει το νερό και φεύγει προς τα πάνω από τον ίδιο δρόμο.

Οδυσσέας: Να, για να δούμε τώρα, αγαρηνά σκυλιά, τι θα κάνετε χωρίς νερό. Τρέμε ορέ Τουρκιά το λιοντάρι της Ρούμελης. Ταχιά θα πέσετε στο έλεός μου.

Οι Τούρκοι, νομίζοντας πως ο Οδυσσέας δείλιασε, κυνηγούν κατά πόδι τους Έλληνες. Τότε ο Οδυσσέας διατάζει πυρ εναντίον τους και τους αναγκάζει να κλειστούν ξανά στο Κάστρο κατατρομαγμένοι.

Ο Οδυσσέας ξανανεβαίνει στο Μελισσώνα, όπου μένει ακόμη πέντε μέρες (συνολικά δεκαεφτά). Ξαφνικά φεύγει από το Μελισσώνα και πηγαίνει προς τα Στύρα, από όπου με πενήντα άντρες περνά απέναντι στο Μαραθώνα.

Για την ξαφνική φυγή του ο Οδυσσέας κατηγορήθηκε πως δωροδοκήθηκε από τον Ομέρ μπέη. Η αλήθεια είναι, όμως, πως ο Οδυσσέας έλαβε ένα γράμμα, από τον Άρειο Πάγο και τον υπουργό πολέμου που τον διέταζε να γυρίσει αμέσως στο στρατόπεδο της Ανατολικής Ελλάδας. Ο Οδυσσέας απαντά στην επιστολή αυτή με τα παρακάτω:

Οδυσσέας:

«Αεροπαγίται προσκυνώ.

Κατά την προσταγήν σας δεν έλειψα αμέσως, αφού έλαβα το έξοχον γράμμα σας και ερίχθηκα εις το εδώθε μέρος.

Εμποδίστηκα όμως εδώ εξ αιτίας του καιρού, όπου δεν επέρασαν όλοι οι άνθρωποι και τους προσμένω κατ' αυτάς.

Αν όμως είναι καμιά ανάγκη, γράψτε μου δια να προφτάσω αμέσως αργοπορίαν, και είμαι έτοιμος εις την προσταγήν σας. Μένω.»

1822, Φεβρουαρίου 15, Ορδί Καπανδρίτι

Κύρια αιτία λοιπόν της ξαφνικής αναχωρήσεως του Οδυσσέα και ματαίωσης της εκστρατείας ήταν η διαταγή που έλαβε από τον Άρειο Πάγο που τον διέταζε να μεταβεί στο στρατόπεδο της Ανατολικής Ελλάδας.

Σκηνή 13^η : Σπίτι οικογένειας Καρυστινού

Πρόσωπα: Κατερίνα, Κωνσταντής, Δημητρός, πατέρας, μητέρα, γιαγιά

Στον οικισμό των χριστιανών αζημέρωτα ακόμα, σηκώνεται μεγάλη φασαρία από δυνατά γαβγίσματα που ακούγονται σαν μήνυμα θλιβερών ειδήσεων.

Κατερίνα: *(Ξυπνάει αλαφιασμένη καθώς ένα πολύ άσχημο όνειρο την συντάραξε.)*

Παναγιά μου, τι κακό όνειρο ήταν αυτό απόψε! Ένα κόκκινο σκυλί αγριεμένο, με μάτια κόκκινα και το στόμα ανοιχτό δάγκωσε κάμποσα πρόβατα και μετά γύρευε να δαγκώσει και τους ανθρώπους.

(Προχωρά προς τα εικονίσματα και προσεύχεται μήπως και γαληνέψει το φόβο που φώλιασε μέσα στην καρδιά της.)

Χριστέ μου, σήμερα ξημερώνει Μεγάλη Τετάρτη. Προστάτεψέ μας να μη συμβεί τίποτα κακό τούτες τις Άγιες μέρες!

Δεν έχει προλάβει να τελειώσει την προσευχή της, όταν ακούγεται κάποιος να βροντά την πόρτα.

Δημητρός: Κωνσταντή, ανοίξτε! Για το Θεό, ανοίξτε!

Η οικογένεια της Κατερίνας αναστατωμένη από τις φωνές του απρόσμενου επισκέπτη, αγωνιά να μάθει τι συμβαίνει.

Κωνσταντής: Δημητρό, τι γίνηκε, γιατί είσαι ανταριασμένος;

Δημητρός: Συμφορά μεγάλη μας βρήκε! Δε φθάνει που χάσαμε τον Οδυσσέα, χάθηκε και ο καπετάν - Αγγελής!

Κωνσταντής: Τι λες ορρέ Δημητρό; Μίλα καθαρά!

Δημητρός: Ψες αργά γίνηκε το κακό ... Ο καταραμένος ο Κινάν - Αγάς βγήκε με πεζικό και ιππικό από τη Χαλκίδα και έπιασε θέση στα Δυο βουνά. Από κει επιτέθηκε με δυο μικρά αποσπάσματα ... το ένα κινήθηκε ενάντια στο ελληνικό στρατόπεδο ενώ το άλλο άρπαξε κάμποσα γιδοπρόβατα από τα ποιμνιοστάσια της περιοχής. Ο καπετάν - Γωβιός θέλοντας να ματαιώσει την αρπαγή, όρμησε στα Δυο Βουνά με 300 στρατιώτες. Όταν όμως έφθασε εκεί του επιτέθηκαν Τούρκοι ιππείς που του είχαν στήσει καρτέρι.

Κατερίνα: Πάρε μιαν ανάσα Δημητρό μου, ησύχασε.

Δημητρός: Ο καπετάν - Αγγελής έχασε τότε 15 παλικάρια ενώ ο υπόλοιπος στρατός γρικώντας την ενέδρα γύρισε στον Πύργο της Τριάδος. Ο καπετάνιος και τα 15 παλικάρια του αναγκάστηκαν ν' ανοίξουν δρόμο διαμέσου των Τούρκων με υψωμένες τις σπάθες τους ενώ τους επιτίθονταν οι καβαλλάρειοι με αδιάκοπα πυρά. Μια σφαίρα τον λάβωσε βαριά στη δεξιά ωμοπλάτη και τον έριξε χάρη χωρίς να τον καταλάβουν οι στρατιώτες του. Την ίδια κακή τύχη είχαν μετά και ο αδερφός του ο Αναγνώστης και ο οπλαρχηγός Κώτσας.

Το κακό ήρθε τόσο ξαφνικό και τόσο ραγδαίο, που όλοι τα έχασαν... Η είδηση του θανάτου του γενναίου και ηρωικού αρχηγού της Εύβοιας τους απέλπισε...

Πατέρας: Ο χαμός του καπετάν - Γοβγίνα λάβωσε βαριά την ελπίδα για τη Λευτεριά ...όλης της Εύβοιας...

Μητέρα: Αυτά τα αγαρηνά σκυλιά θα πανηγυρίζουν και θα θωρούν πως δε θα ξανασηκώσουμε κεφάλι τώρα...

Κωνσταντής: Κι όμως, στη μνήμη του καπετάν - Γωβιού πρέπει να ορκιστούμε πως όχι μόνο δε θα κάνουμε πίσω τώρα αλλά θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε και να φανούμε αντάξιοι συνεχιστές του.

Κατερίνα: Δίκαια συλλογάσαι αδερφέ μου, μα πρέπει με σύνεση να στοχαστούμε ποιος θα ηγηθεί τώρα τον αγώνα της Εύβοιας.

Δημητρός: Έννοια σου, Κατερίνα μου ... και οι Τούρκοι δεν ξέφταναν ακόμη με τους καπεταναίους του νησιού μας ... έννοια σου ...

Σκηνή 14^η : Άνοιξη 1823

Στις 7 Μαΐου 1823 ο Κριεζιώτης με δύναμη 2.500 ανδρών εκστρατεύει κατά των Τούρκων της Καρύστου.

Ο Ομέρ επιχειρεί να τον ανακόψει στη θέση Διακόφτι (ανάμεσα Στύρα - Κάρυστο) αλλά αποτυγχάνει κι επιστρέφει στο κάστρο.

Αρχές Μαΐου ο Κριεζιώτης προχωρεί και στρατοπεδεύει στο Βατήσι. Κι εκεί ο Ομέρ που σπεύδει να τον αναχαιτίσει, νικείται κατά κράτος.

Ο απόηχος από τις αλληπάλληλες νίκες του Κριεζιώτη που χιμά με ακράτητη ορμή εναντίον των Τούρκων, εμψυχώνει τους Καρυστινούς ενώ τις καρδιές τους πλημμυρίζουν αισθήματα χαράς και αισιοδοξίας. Έτσι οι πρόκριτοι των Μύλων, αδερφοί Γεώργιος και Χρίστος Ρούντος με τον ιερέα Νικόλαο Ρεγκούκο μεταβαίνουν κάποια νύχτα στο Βατίσι, για να προσκαλέσουν στην Κάρυστο τον Κριεζιώτη, ο οποίος με τη σειρά του ευχαριστιέται πολύ απ' αυτή τους την πρωτοβουλία.

Στη συνέχεια από τη Μεκουνίδα οι αδερφοί Αντώνιος και Δημήτριος Γουναρόπουλος έρχονται στο βουνό Καμπιά και προτρέπουν τον αρχηγό να ξεκινήσει γρήγορα την πολιορκία του κάστρου.

Στις 10 Μαΐου υποδέχονται πανηγυρικά τον αρχηγό της Εύβοιας που στρατοπεδεύει με τα παλικάρια του πάνω από τη γέφυρα των Βαρδιάνων κοντά στη θέση Χαρτζάνι και φτιάχνουν οχυρώματα και καλύβες από κλαδιά.

Μέχρι να ξημερώσει αποσπάσματα του στρατού πολιορκούν το κάστρο, καταλαμβάνοντας τα γύρω υψώματα από τη Μεκουνίδα μέχρι την Αγία Μαρίνα. Το πρωί με τιμπανισμούς και σαλπίσματα οι στρατιώτες κάνουν γνωστή την παρουσία στον εχθρό. Οι Τούρκοι βλέποντας τους Έλληνες προ των πυλών, προσλαμβάνονται

από πανικό. Οι Τουρκάλες αρχίζουν να σκορπίζουν στάχτη στον αέρα και κατάρες κατά των εχθρών.

Τόπος: Κάστρο

Πρόσωπα: Κριεζώτης, Κωνσταντής, Δημητρός, Αντώνης Γουναρόπουλος, κάτοικοι Καρυστινοί, στρατιώτες, Ομέρ, στρατιώτης Τούρκος, Χατζηκωνσταντής, Πολυχρόνης

Κωνσταντής: Καπετάν Νικόλα, τήρα τους Αγαρηνούς. Έχασαν τα συλλοϊκά τους, μόλις μας αντίκρισαν να στέκουμε δω παραταριά με τα καριοφίλια μας.

Κριεζώτης: Έτσι όπως τα λες είναι, Κωνσταντή. *(Ακουμπά στην κάνη του τουφεκιού του)*. Δυο πράματα έχουμε εδώ οι Έλληνες, για να διώξουμε τους τυράννους. Το Θεό και το τουφέκι. Αυτά είναι ολάκερο το βιος μας. Κι αυτά φοβούνται πιότερο οι οχτροί. Το Θεό γιατί ξεύρουν πως είναι με το μέρος εκείνων που χρόνια τώρα αδικούν και το τουφέκι, γιατί είναι οπλισμένο με το ισχυρότερο πολεμοφόδιο: τη λαχτάρα για τη λευτεριά.

Δημητρός: Γι' αυτό ο ιμάμης τους, άπαξ και μας πήρε χαμπάρι, άρχισε να προσεύχεται. Παρακαλεί τον Αλλάχ να τους δείξει έλεος, γιατί ξεύρουν καλά ότι το γένος τους βαραίνει η αμαρτία της αδικίας.

Αντώνης Γουναρόπουλος: Καπετάνιε, οι Τούρκοι είναι στα μπεντένια, ετοιμάζουν τα κανόνια τους.

Κριεζώτης: Παλικάρια, στις θέσεις σας! Το νου σας!

Οι Τούρκοι αρχίζουν τους κανονιοβολισμούς. Η πρώτη σφαίρα πέφτει μπροστά στον Κριεζώτη, ο οποίος καθώς είναι προφυλαγμένος από ένα ψηλό βράχο, μένει απτόητος θαυμάζοντας την ευστοχία του Τούρκου κανονιοβολητή.

Αντώνης: Καπετάνιε, το νου σου!

Κριεζώτης: Ωρέ τι ευστοχία ήταν αυτή, μα την αλήθεια!

Δημητρός: Απάνω τους παιδιά, γιουρούσι!

Οι Έλληνες αδιαφορώντας για τους κανονιοβολισμούς, ορμούν προς το φρούριο και ενισχύουν τα σώματα της επιφυλακής.

Οι Τούρκοι δεν κάνουν βήμα έξω από το κάστρο και συνεχίζουν τους κανονιοβολισμούς.

Οι κάτοικοι των χωριών και των συνοικιών σπεύδουν στο στρατόπεδο οπλισμένοι με ό,τι μπορεί ο καθένας.

Κάτοικοι: Όλοι μαζί αδέρφια, να τους τσακίσουμε!

Ο Ομέρ διατάζει τον όμηρο πρόκριτο Χατζή Κωνσταντίνο να στείλει τους γιους του, για να κατασκοπεύσουν το ελληνικό στρατόπεδο. Εκείνος αναγκάζεται να στείλει το γιο του, Πολυχρόνη, ο οποίος δεν ξαναγυρίζει αλλά πολεμά εναντίον των Τούρκων.

Ομέρ: *(Προς τους στρατιώτες)* Σύρτε και φέρτε τον κοτσάμπαση τον Χατζή - Κωνσταντή. Δεν θα τους έχω τους χαραμοφάηδες άπραγους στο μπουντρούμι.

Οι στρατιώτες οδηγούν τον πρόκριτο στον Ομέρ.

Χατζηκωνσταντής: Πολλά μπαϊλντισμένο σε θαρρώ, αφέντη.

Ομέρ: Αυτός ο κακορίζικος ο Κριεζώτης, έχει ρίξει από παντού τους γκισούρηδες στο φρούριο. Λεφούσι ανεβαίνουν. Το λοιπόν, στείλε παρευτός τους γιους σου

στο στρατόπεδο των μπαρμπάτσηδων, για να μάθουν τι ετοιμάζουν.

Χατζηκωνσταντής: *(Γνέφει καταφατικά χωρίς να αποκριθεί και αποσύρεται με τη συνοδεία του φρουρού, για να εκτελέσει τη διαταγή του πασά.)*

Πολυχρόνη, γιε μου, ο Ομέρ ζητά να κάνεις χανετιά στο γένος μας. Να κατασκοπεύσεις τους Έλληνες, για να του προδώσεις τις κινήσεις τους.

Πολυχρόνης: Πατέρα, αυτό που μου ζητάς δεν μου είναι μπορετό. Κάλιο να με χαλάσει ο Ομέρ πασάς παρά να προδώσω το γένος μου.

Χατζηκωνσταντής: *(Συγκινημένος)* Τότε παιδί, με την ευχή μου να πας στο καλό και ... καλή λευτεριά!

Σκηνή 15^η : Το γλέντι του γάμου

Τόπος: Σπίτι παραδοσιακό εποχής

Πρόσωπα: Κριεζώτης, στρατιώτες,, Πολυχρόνης, Αντ. Γουναρόπουλος, Δημητρός, Κατερίνα, Κωνσταντής, Πανάγος, γυναίκα του, Χρυσή, Παγώνα, Λενιώ, κάτοικοι

Στην αυλή του σπιτιού τελούνται οι γάμοι του Δημητρού και της Κατερίνας σε ατμόσφαιρα χαράς και αισιοδοξίας.

Νέοι και νέες χορεύουν με το νιόπαντρο ζευγάρι ενώ οι γεροντότεροι καμαρώνουν τα νιάτα που από μόνα τους έχουν τη δύναμη να διώχνουν το φόβο και τις σκιές του πολέμου.

Παπα - Γιώργης: Να ζήσετε παιδιά μου, σαν τα ψηλά βουνά! Σαν την Όχη μας που στέκει αγέρωχη στο πέρασμα των χρόνων.

Να ζήσουνε τα παλικάρια κι οι κοπελιές! Είθε να ζήσετε λεύτερα, στον τόπο σας αφεντάδες!

Όλοι σηκώνουν τα ποτήρια τους και εύχονται στο ζευγάρι.

Κριεζώτης: Έννοια σου και ζυγώνει η ώρα, παπα - Γιώργη. Οι Έλληνες σημειώνουν συνεχώς επιτυχίες. Άσε που ο οχτρός έχει πολλές αδυναμίες τώρα. Δυο χρόνια μετά τον ξεσηκωμό, τα ταμεία τους έχουν αδειάσει, αφού δεν εισπράττουν τα χαράτσια από τους Έλληνες.

Η οθωμανική αυτοκρατορία δεν έχει τη δύναμη που είχε κάποτε!

Πανάγος: Τώρα λοιπόν είναι ευκαιρία να αγωνιστούμε με όλες μας τις δυνάμεις και να τους διώξουμε!

Κριεζώτης: Αρκεί να ξεπεράσουμε και τις δικές μας αδυναμίες. Γιατί πολύ φοβούμαι ότι μεγαλύτερος εχθρός μας είναι άλλος. Το συμφέρον που μας οδηγεί σε διαμάχες. Τώρα πρέπει πάνω απ' όλα να δείξουμε ομόνοια και ομοψυχία. Ειδάλλως θα χαθούμε πια για τα καλά ...

Μητέρα: *(Πλησιάζει φέρνοντας κεράσματα)* Να 'σαι καλά καπετάν - Κριεζώτη! Χάρη σε σένα γίνηκε ο γάμος των παιδιών μας με γέλια και χαρές, που μας χάρισε ο αέρας της νίκης. Πάντα θα προσεύχομαι να σε προστατεύει ο

Θεός κι εσένα και τα παλικάρια σου!

Κριεζώτης: Να σου ζήσει το αντρόγυνο κυρα - Φανή και ταχιά να 'χουν καλούς και λεύτερους απογόνους!

Ξαφνικά φθάνει ένας στρατιώτης, ο Αντώνης, και αναγγέλλει την άφιξη των Γαυριωτών από την Άνδρο, των οποίων τη βοήθεια είχε ζητήσει προ ημερών ο αρχηγός της Εύβοιας.

Αντ. Γουναρόπουλος: Καπετάνιε, έφθασαν ο Δημήτριος Ιαννούλης κι ο αξιωματικός Γεώργιος Φούντας με τους Γαυριώτες απ' την Άνδρο. Αφού Αποβιβάστηκαν στην Πελαγίτισσα, τους πήραν χαμπάρι οι Τούρκοι και κινήθηκαν καταπάνω τους. Τότε εκείνοι άφησαν τα πλοία κι έφθασαν σώοι στο στρατόπεδο.

Κριεζώτης: Καλά μαντάτα μας έφερες, Αντώνη! Κόπιασε να πιεις και να σε φιλέψει η κυρα - Φανή για τα καλορίζικα των νιόπαντρων κι ύστερα ματαγυρνάμε στα προχώματα.

Το γλέντι συνεχίζεται. Όλοι ξεστομίζουν ευχές για το νιόπαντρο ζευγάρι και μαζί εύχονται για μια πατρίδα λεύτερη.

Σκηνή 16^η : Η αποβίβαση των Ασιατών Τούρκων 25 Μαΐου 1823

Κι ενώ η πολιορκία του φρουρίου συνεχίζεται για μέρες και φαίνεται ότι οι Τούρκοι σύντομα θα αναγκασθούν, εξαιτίας του αποκλεισμού, να παραδοθούν κι ο Κριεζώτης θα καταλάβει το φρούριο, ο Ομέρ στέλνει μήνυμα στον ναύαρχο Χορσέφ Πασά που μεταβαίνει από τη Χίο στην Πάτρα με 100 πλοία, ώστε να αλλάξει πορεία και να πλησιάσει στην Κάρυστο για βοήθεια. Ο Χορσέφ σπεύδει να τροφοδοτήσει τους πολιορκούμενους και αποβιβάζει 5.000 στρατό, Γενίτσαρους Ασιάτες και 500 ιππείς, όπου μαζί με τις αναμενόμενες από ώρα σε ώρα δυνάμεις του Γιουσούφ πασά Βερκόφτσαλη απ' τη Χαλκίδα διαλύουν το στρατό του Κριεζώτη εξαιτίας της τεράστιας στρατιωτικής διαφοράς.

Οι Ασιάτες Τούρκοι επιδίδονται σε απάνθρωπες λεηλασίες και βιαιοπραγίες. Οι σκηνές που διαδραματίζονται είναι τόσο φρικιαστικές, που ακόμα και οι ντόπιοι Τούρκοι λυπούνται τους χριστιανούς και φθάνουν να τους κρύβουν, ώστε να γλιτώσουν από τα τερατόμορφα θηρία. Ακόμα κι αυτός ο ίδιος ο Ομέρ στέλνει τον Μεσοχωρήτη ιερέα Ιωάννη στους Στουππαίους, στο Φρύγανι και τα Στύρα, ώστε να προειδοποιήσει τους κατοίκους για την επέλαση των Ασιατών Τούρκων.

Οι Καρυστινοί εγκαταλείπουν τον τόπο είτε δια ξηράς με το στρατό είτε δια θαλάσσης από το Μαρμάρι και τα Στύρα. Το θέαμα είναι τραγικό. Ο κόσμος ουρλιάζει, τσαλαπατιέται να φύγει, ξετρελαμένος από πανικό. Άνδρες, γυναίκες, παιδιά ακόμα κι οικόσιτα ζώα τρέχουν στα παράλια, όπου με πλοία υδραίικα και ερμιονικά μεταβαίνουν στα απέναντι παράλια της Αττικής, στην Ασία και αλλού.

Ο Κριεζώτης περνάει στη Σκόπελο.

Ο Ομέρ οδηγεί το στρατό του στη Χαλκίδα και τάσσεται υπό τις διαταγές του Βερκότσαφλη, ο οποίος σύντομα γίνεται κυρίαρχος της βόρειας Εύβοιας, μετά όμως

από γενναία αντίσταση που πρόβαλαν οι Έλληνες στα Δερβένια και στη θέση Ανδριαλιά.

Σκηνή 17^η:

Μάρτιος 1824

« 2^η εκστρατεία του Κριεζώτη κατά των Τούρκων της Καρύστου»

Ο Κριεζώτης το Μάρτη του 1824 για να φέρει ένα κάποιο αντιπερισπασμό στις ενέργειες του Βερκότσαφλη, αποφασίζει να επιτεθεί κατά της Καρύστου και ξεκινώντας από το Αλιβέρι με 800 περίπου άνδρες φθάνει στη βρύση του Μπέη και στρατοπεδεύει στο Λυκόρεμα ενώ συγχρόνως 7 Ψαριανά πλοία αγκυροβολούν κοντά στο στρατόπεδο για προμήθειες και κάθε βοήθεια.

Οι Τούρκοι μαθαίνοντας την έλευση των Ελλήνων αποφασίζουν να τους χτυπήσουν και στέλνουν 600 στρατιώτες με δύο αρχηγούς, τον εξωμότη Χαλκιδαίο Αχμέτ Κεχαγιά και το φρούραρχο Μουσταφά Αγαζαδέ οι οποίοι πορεύονται ιππείς ενώ ο υπόλοιπος στρατός πεζός. Περνώντας τη Μεγάλη Γέφυρα στους Αλαμναίους, φθάνουν στα ταμπούρια του Κριεζώτη όπου βλέπουν τους στρατιώτες να γλεντούν σε ένα γειτονικό χάνι.

Αχμέτ -Κεχαγιάς: Ωρέ, τηράτε τους γκιαούρηδες. Γλεντοκοπούν και χαίρονται. Να ταμπουρωθούμε εδά και να τους γιουρυστάρουμε.

Μουσταφάς: Αλί αλί έχασες τα συλλογικά σου, ωρέ Κεχαγιά; Εγώ λέω ταχιά να γυρίσουμε στο φρούριο και από ετσά να τους πολεμήσουμε, ειδεμή εδά είμαστε χαμένοι.

Κι ενώ οι Τούρκοι αρχηγοί λογομαχούν οι Έλληνες τους παίρνουν είδηση ενώ ταυτόχρονα βλέπουν να περνάει τρέχοντας από μπροστά τους μια αλεπού. Ο Κριεζώτης το θεωρεί ως καλό οιωνό και διατάζει τους στρατιώτες να πιάσουν το ζωντανό ενώ συνάμα αρχίζουν να καταδιώκουν τους Τούρκους, οι οποίοι το σκάνε κατατρομαγμένοι, παρατώντας ακόμα και τα όπλα τους για να ξεφύγουν πιο γρήγορα.

Στρατιώτης α΄: Ωρέ τα αγαρηνά σκυλιά, μας παραφυλάνε ολούθε! Απάνω τους παιδιά!

Στρατιώτης β΄: Μωρέ αυτοί φεύγουνε χωρίς να πολεμήσουνε! Ωρέ γλέντι που θα κάνουμε!

Κριεζώτης: Το νου σας παιδιά, μη μας έχουν στήσει απ' αλλού καρτέρι! Φυλαχθείτε!

Καταδιώκοντας τους Τούρκους οι Έλληνες τους προφθαίνουν στο Μεγάλο Γεφύρι και χωρίς αντίσταση σκοτώνουν 22 ενώ αιχμαλωτίζουν 6. Τους δε υπόλοιπους τους απωθούν ως τους Κοκκάλους. Στη συνέχεια ο Κριεζώτης αποφασίζει να μην επιστρέψουν στο Λυκόρεμα αλλά να οχυρωθούν πλησιέστερα στο φρούριο, κοντά στο Χατζάνι στους Βαρδιάνους.

Εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων αποφασίζουν να αρπάξουν τα κοπάδια των εχθρών. Τη νύχτα αυτή παρουσιάζεται ξαφνικά ο Οδυσσέας με 50 στρατιώτες και 3 σαλπικτές για επιθεώρηση της πολιορκίας.

Τα χαράματα οι Έλληνες καταφέρνουν να πιάσουν 200 πρόβατα που τα οδηγούν στο στρατόπεδο στους Βαρδιάνους. Τα γιδοπρόβατα γίνονται αιτία διαμάχης ανάμεσα στους δύο αρχηγούς. Ο Κριεζώτης δεν επιτρέπει στον Οδυσσέα να πάρει μερίδιο με επιχείρημα τις ανάγκες του στρατού. Ο Οδυσσέας φεύγει θυμωμένος και

κατευθύνεται στα πλοία, όπου πείθει τους πλοίαρχους να μη χορηγούνε πλέον στον Κριεζώτη ούτε τρόφιμα ούτε πολεμοφόδια. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την είδηση ότι έρχεται στρατός από τη Χαλκίδα προς βοήθεια του Ομέρ, αναγκάζει τον Κριεζώτη να λύσει την πολιορκία και να καταφύγει στη Σκύρο στις αρχές Μαΐου.

Σκηνή 18^η : 20 Μαΐου 1825 : Ναυμαχία του Καβοντόρο

Στις 20 Μαΐου του 1825 συμβαίνει μια ναυμαχία στο ακρωτήριο Καφηρέα (Καβοντόρο) μεταξύ του ελληνικού στόλου υπό τους ναύαρχους Γεώργιο Σαχτούρη, Γεώργιο Ανδρούτσο και Νικόλαο Αποστόλου και του Τουρκικού υπό τον Χοσρέφ - Μαχμούτ πασά που νικημένος έσπευσε να σωθεί στη Σούδα της Κρήτης.

Τα θρυλικά κάστρα της Χαλκίδας και Καρύστου κατέχουν ακόμη οι Τούρκοι κι ολόκληρη η Εύβοια εξακολουθεί να είναι στην κυριαρχία τους.

Σκηνή 19^η : Φεβρουάριος 1826

Τόπος : Κάρυστος

Πρόσωπα: Οικογένεια Καρυστινού: Πατέρας, Μητέρα, Κωνσταντής, Κατερίνα, Δημητρός, Θεια -Φωτεινή, Χρυσή, Θείος -Αντώνης

Βρισκόμαστε στα 1826. Η Κάρυστος έχει αναμετρηθεί με τον εχθρό αρκετές φορές κι έχει πληρώσει με τη ζωή αμέτρητων κατοίκων της, το φόρο του πολέμου. Οι τύραννοι δεν εννοούν να την αφήσουν από τα μάτια τους ούτε στιγμή, καθώς γνωρίζουν καλά πως όποιος είναι κύριος του νησιού είναι κύριος της Ελλάδας.

Όσες φορές φθάνουν οι Καρυστινοί να αγγίζουν τη νίκη κι η καρδιά τους νομίζει πως βλέπει μια χαραμάδα ελπίδα για τη λευτεριά, σπεύδει ο εχθρός και φέρνει και άλλους τυράννους, σφραγίζοντας έτσι τη χαραμάδα και θρυμματίζοντας την ελπίδα.

Στο σπίτι του Πανάγου είναι μαζεμένη όλη η οικογένεια και μερικοί συγγενείς για να περάσουν άλλο ένα βράδυ με την παρηγοριά που προσφέρει απλόχερα η ανθρώπινη επαφή.

- Κατερίνα:** Κοιτάμε κάθε στιγμή το θάνατο. Περισσότερο είμαστε μαζί του παρά με τη ζωή. Δεν νογάμε πια ποτέ τη χαρά παρά μόνο τον πόνο. Ο Θεός δεν θαρρεί το άδικο;
- Μητέρα:** Σώπασε Κατερίνα μου, μη βλασφημάς και μη βασανίζεις την ψυχή σου.
- Θεια- Φωτεινή:** Δίκιο έχει η Κατερίνα, τόσες μάχες έγιναν, τόσο αίμα χύθηκε ... εις μάτην ...
- Πανάγος:** Αυτό μη το ξαναπείς Φωτεινή ... Τόσοι άνθρωποι δεν χαράμισαν απλά τη ζωή τους αλλά χάθηκαν ένδοξα και θα μείνει αιώνας αιώνων η ανδρεία τους.
- Θεός -Αντώνης:** Έτσι είναι, όπως τα λες Πανάγο ... Εάν εμείς τώρα δειλιάσουμε, θα πάρουμε το ανάθεμα του γένους μας.
- Κωνσταντής:** Ο τόπος μας είναι ζηλευτός, γι' αυτό κάθε φορά που ζυγώνουμε τη νίκη πλακώνει πολλή Τουρκιά από παντού και μας διαλύει.
- Χρυσή:** Και να 'ταν μόνο οι Τούρκοι που ζηλεύουν τον τόπο μας ... όλες οι μεγάλες χώρες της Ευρώπης θα 'θελαν κι αυτές με τη σειρά τους σαν μια άλλη οθωμανική αυτοκρατορία να μας κατακτήσουν...
- Κατερίνα:** Ο τόπος μας είναι τόσο ευλογημένος που προκαλεί το φθόνων των άλλων λαών.
- Δημητρός:** Δυστυχώς ο φθόνος δεν προέρχεται μόνο από εξωτερικούς παράγοντες. Φθόνος κυριαρχεί και αναμεταξύ μας ενώ τα νιτερέσα και τα συμφέροντα βάζουν φωτιά και καίνε τον αγώνα των απλών αγωνιστών .
- Κατερίνα:** Ίσως γι' αυτό κι ο Θεός μας ξέχασε...
- Δημητρός:** Κι όμως Κατερίνα μου, δεν μας ξέχασε. Ο Θεός είναι συνεχώς ανάμεσά μας. Είναι στον απλό αγωνιστή που σηκώνει το τουφέκι του απ' άκρη σ' άκρη της σκλαβωμένης μας πατρίδας και μάχεται για τη λευτεριά, είναι στη μάνα, τη γυναίκα και αδερφή που στηρίζει αυτόν τον αγωνιστή μ' όλο της το είναι αλλά και είναι τέλος στον κάθε ξένο απλό κάτοικο της Γαλλίας, της Αγγλίας κι απ' όπου αλλού, που αφήνει την πατρίδα του και υπερασπίζεται τη δική μας, αψηφώντας για τη ζωή του...
- Κωνσταντής:** Ο απλός αγωνιστής είναι αυτός που θα χαράξει το δρόμο προς τη λευτεριά ... όλοι μαζί μπορούμε...
- Πανάγος:** Αρκεί να διώξουμε τη διχόνοια που μπαίνει ανάμεσά μας, γιατί ειδάλλως θ' ανοίξουμε την Κερκόπορτα γι' άλλη μια φορά...

Σκηνή 20^η: Μάρτιος 1826 - Φαβιέρος

Ο Γάλλος συνταγματάρχης Κάρολος Φαβιέρος επιχειρεί να πολιορκήσει το φρούριο Καράμπαμπα της Χαλκίδας αλλά οι εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπος τον οδηγούν στη ματαίωση του αρχικού του σκοπού.

Επιστρέφει λοιπόν, στις 12 Φεβρουαρίου στο Μαραθώνα και ετοιμάζει το στρατό του, τους Σταυροφόρους όπως ονομάζονται, καθώς φέρουν στο στήθος σταυρό από μαύρο ύφασμα, για εκστρατεία εναντίον των Τούρκων της Καρύστου.

Στις 2 Μαρτίου περνά τα Στύρα με 2.700 άνδρες και στις 5 Μαρτίου πολιορκεί το κάστρο της Καρύστου. Ο Φαβιέρος κατασκηνώνει στο Νικάσι και παρατάσσει το στρατό βόρεια στη Μεκουνίδα, ανατολικά στους Μύλους, δυτικά στο λόφο Βεργαντώννα και ανατολικά στο λόφο της Αγίας - Μαρίνας.

Τέσσερις λόχοι του πεζικού και τα ελαφρά σώματα πλησιάζουν την κύρια πύλη του φρουρίου κι αρχίζουν να την κανονιοβολούν.

Φαβιέρος: Στο όνομα της ελευθερίας όλων των λαών της Ευρώπης , στρατιώτες ...
επίθεση!!

Αρχίζουν να κανονιοβολούν το κάστρο.

Στρατιώτης: Συνταγματάρχα, έσπασαν οι άξονες των κανονιών!

Φαβιέρος: Τραβηχτείτε πίσω, γενική υποχώρησις! Φυλαχτείτε!

Οι ξένοι ακόμη δεν εννόησαν πως οι Έλληνες δικαιούνται την ελευθερία και υπονομεύουν τον Αγώνα τους, στέλνοντάς μας ελαττωματικά όπλα! Θα τους δικάσει όμως ο Θεός και η Ιστορία!

Οι Τούρκοι βλέποντας τους Σταυροφόρους να υποχωρούν, παίρνουν θάρρος και εξορμούν, για να καταλάβουν τα κανόνια.

Τούρκος στρατηγός: Οι άπιστοι το σκάνε! Ο Αλλάχ είναι με το μέρος μας! Επάνω τους!

Η εξόρμηση των Τούρκων φέρνει αταξία στους Έλληνες αλλά χάρη στην έγκαιρη επέμβαση του λοχαγού Βερεντιέρη που ορμά έφιππος με το ιππικό του, τους καταδιώκει ως την πύλη.

Βερεντιέρης: (Προς τον πεζό λόχο) Ταχιά γυρίστε στα ντάπια και συναχτείτε ...
ώσπου να ξεκινήσουμε νέα επίθεση!

Ο Λοχαγός Κάρπος με εντολή του Φαβιέρου σπεύδει με ολιγάριθμους άνδρες στις πέντε βρύσες του Γραμπιά να κόψει το νερό που υδροδοτεί το κάστρο αλλά συναντούν τους οχυρωμένους Τούρκους και ακολουθεί σκληρή μάχη, όπου χάνει 18 άνδρες και ο ίδιος τραυματίζεται ελαφρά.

Κάρπος: Γενναίοι Εύζωνες, σκοπός μας είναι να καταλάβουμε τα οχυρά των Τούρκων, ώστε να κόψουμε το νερό που υδροδοτεί το κάστρο κι έτσι ταχιά ν' αναγκασθούν να παραδοθούν.

Στρατιώτες: Ξεκινάμε λοχαγέ κι ο Θεός μαζί μας.

Το σώμα του Κάρπου καταλαμβάνει τα οχυρώματα των Τούρκων αλλά ένας εξωμότης Έλληνας από την Καβάλα, ονομαζόμενος Χατζή - Σεκήρ επιχειρεί την επόμενη μέρα να ανακτήσει τον προμαχώνα με άγριες εφόδους. Το αποτέλεσμα είναι

τα πτώματα των Τούρκων να καταστήσουν απόρθητο τον προμαχώνα καθώς φράζουν τη στενή, μόλις τρία μέτρα, πρόσβαση από το κάστρο προς τις βρύσες.

Οι Τούρκοι αποσύρονται στο κάστρο αλλά η αποτυχία της υπόλοιπης εκστρατείας του Φαβιέρου, που οδηγεί στην απόσυρση των σωμάτων από τις γύρω θέσεις του κάστρου έχει ως συνέπεια να απομονωθεί ο Κάρπος εντός του προμαχώνα με λίγους άνδρες. Όταν οι Τούρκοι αντιλαμβάνονται τη δυσμενή του κατάσταση, λαμβάνουν μέτρα για να τον εκδικηθούν. Ο Κάρπος επιχειρεί τότε με τους 18 μόνο εύζωνες ηρωική έξοδο ανοίγοντας το δρόμο με τα ξίφη τους ενώ εκατοντάδες Τούρκοι τους έχουν ζώσει από παντού και τους πυροβολούν κι από τα γύρω σπίτια.

Κάρπος: Αδέρφια, και μέσα να μείνουμε κι όξω να βγούμε χαμένοι είμαστε. Όμως να βαστήξωμεν. Θάρρος, αδέρφια κι ο Θεός μαζί μας!

Στρατιώτες: Ελευθερία ή Θάνατος!

Τότε οι γενναίοι εύζωνες βάστηξαν σαν λιοντάρια.

Ορμούν στον εχθρό με τα ξίφη προσπαθώντας να ανοίξουν ανάμεσά του δρόμο. Χάνονται μόνο τέσσερις από πυροβολισμούς των Τούρκων που είναι ταμπουρωμένοι στα γύρω σπίτια και πυροβολούν. Η Ιστορία καταγράφει άλλη μια ένδοξη στιγμή του ελληνικού αγώνα.

Την άλλη μέρα, η μάχη που ακολουθεί έχει οδυνηρές συνέπειες για το στρατό του Φαβιέρου. Οι δυο πρώτοι λόχοι χάνουν τους μισούς στρατιώτες και πολλούς αξιωματικούς, καθώς πέφτει ο Πίσσας και λαβώνονται οι λοχαγοί Ανδριώτης, Βερεντιέρης κι ο ανθυπολοχαγός Καρατζάς. Πολλοί άρρωστοι και τραυματίες μεταφέρονται στη Σύρα, Τζια και άλλα νησιά για θεραπεία. Οι υπόλοιποι στρατιώτες καταφεύγουν στο Λυκόρεμα, στα παλιά χαρακώματα, στα ταμπούρια του Κριεζώτη και αρχίζουν να τα επισκευάζουν.

Στρατιώτης: Συνταγματάρχα ... χάθηκε ο Πίσσας ... οι λαβωμένοι είναι πολλοί κι ανάμεσά τους ο Ανδριώτης, ο Βερεντιέρης, ο Καρατζάς... οι στρατιώτες δε βαστάνε άλλο ...

Φαβιέρος: Οι λαβωμένοι να μεταφερθούν στα πλοία και οι υπόλοιποι να σύρουν στο Λυκόρεμα και να οχυρωθούμε στα ντάπια του Κριεζώτη ... κι από κει να ανασυνταχτούμε.

Στις 13 Μαρτίου παρουσιάζεται ο Ομέρ με 2.000 πεζούς και 400 καβαλλάρους και κάνει ορμητική επίθεση αλλά δεν πετυχαίνει το σκοπό του.

Στις 20 όμως του Μάρτη παρουσιάζονται στο Λυκόρεμα 11 εχθρικά πλοία από τη Χαλκίδα, που αναγκάζουν μερικά σταλμένα εκεί ελληνικά πλοία να φύγουν ενώ αποβιβάζουν κανόνια και πολεμοφόδια κάνοντας πλέον την πολιορκία από θάλασσα και ξηρά τόσο στενή που φέρνει τον ελληνικό στρατό σε απόγνωση και απελπισία.

Η πείνα μέρα με τη μέρα εξαθλιώνει και αποδυναμώνει το στράτευμα. Με έγκαιρη επέμβαση του Κριεζώτη και της επιτροπής των Ψαριανών πλέουν έξι Ψαριανά πλοία και τρία συριανά με 500 άνδρες υπό τον Κριεζώτη και το Βάσο όπου απομακρύνουν τον εχθρό κι επιβιβάζουν με ασφάλεια το στρατό του Φαβιέρου.

Η αποτυχία της εκστρατείας του Γάλλου φιλέλληνα Φαβιέρου οφείλεται, εκτός από τις δυσκολίες του επιχειρήματος, στην αντίπραξη της ελληνικής κυβέρνησης που αρνήθηκε να στείλει πλοία τρόφιμα παρά την υπόσχεσή της, καθώς φοβόταν πως ο

φιλέλληνας αγωνιζόταν με σκοπό να κυριεύσει την Εύβοια και να την προσαρτήσει στη Γαλλία.

Άσχετα από τις υποθέσεις και τους ενδοιασμούς της εποχής, ο μεγάλος αυτός φιλέλληνας επέσυρε την ευγνωμοσύνη του Έθνους για τις προσπάθειες του προς τη λύτρωση της σκλαβωμένης Ελλάδας.

Σκηνή 21^η : Ο δρόμος προς την Απελευθέρωση (1830)

Μετά την εκστρατεία του Φαβιέρου λιγοστές επιχειρήσεις γίνονται στην Εύβοια όπου διακρίνεται και πάλι ο ηρωικός Κριεζώτης.

Η επανάσταση σβήνει και ο Ομέρ της Καρύστου που από το 1823 έχει προβιβασθεί σε πασά, γενικό διοικητή της Εύβοιας (εγριμπόζ Βαλεσή) κυριαρχεί σε όλο το νησί.

Μετά τη ναυμαχία του Ναυαρίνου στις 20 Οκτωβρίου του 1827 αρχίζουν οι διπλωματικές ενέργειες, και ύστερα από πολλές διαπραγματεύσεις υπογράφεται το πρωτόκολλο του Λονδίνου στις 3 Φεβρουαρίου 1830 σύμφωνα με το οποίο αναγνωρίζεται επίσημα απ' όλες τις Μεγάλες Δυνάμεις - Αγγλία, Ρωσία, Γαλλία- και την Τουρκία ανεξάρτητο Ελληνικό κράτος, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η Εύβοια αντί της Σάμου.

Η Εύβοια περιλαμβάνεται στα όρια του ελληνικού κράτους υπό τον όρο όμως της οικονομικής αποζημίωσης των Τούρκων ιδιοκτητών της. Από το 1830 λοιπόν αρχίζει το μεγάλο βάσανο του κτηματικού προβλήματος της Εύβοιας. Ο Καποδίστριας δεν έχει ταμείο αρκετό για την αγορά της και ορίζει τη μία επιτροπή μετά την άλλη στη Χαλκίδα για τη μέριμνα και τη λύση του ακανθώδους προβλήματος.

Οι Προστάτιδες Δυνάμεις νομιμοποιούν τους κατακτητές, ονομάζοντάς τους ιδιοκτήτες των περιοχών και αναγνωρίζοντας τους το δικαίωμα να πουλήσουν τη γη, που βίαια κατέκτησαν, στους ανθρώπους της επιλογής τους.

Κάρυστος 1830

Οι Τούρκοι της Καρύστου, όταν μαθαίνουν πως ο τόπος παραχωρείται στην Ελλάδα, ορμώμενοι από εκδικητικά αισθήματα και καθώς είναι συνηθισμένοι σε αρπαγές και βιαιότητες, καταπιέζουν τους χριστιανούς που έχουν παραμείνει στο νησί.

Οι Καρυστινοί ζητούν την παρέμβαση και προστασία του Κυβερνήτη της Ελλάδας, Ι. Καποδίστρια στέλνοντας επίτροπο για το σκοπό αυτό τον Καρυστινό αξιωματικό της Επανάστασης Αναγνώστου Χαρακή.

Τόπος: Ναύπλιο 1830

Πρόσωπα: Αναγνώστου Χαρακίης, Ιωάννης Καποδίστριας

Αναγνώστου Χαρακίης: Εξοχότατε, οι Τούρκοι της Καρύστου δεν εννοούν να καταλάβουν πως είμεθα ελεύθεροι και συνεχίζουν το πρότερο σκληρό τους φέρσιμο, που θα πει πως καταπιέζουν και εκφοβίζουν συνεχώς τους χριστιανούς. Οι κάτοικοι του τόπου είναι στο έλεος της εκδίκησης των Αγαρηνών.

Καποδίστριας: Αυτά που μου μαρτυράς αδερφέ Αναγνώστου είναι θλιβερά κι εξοργιστικά. Σ' αυτό το σημείο μας έφτασε η ανεκτικότητα των Προστάτιδων Δυνάμεων (*ειρωνικά*) να επιτρέψουν στους Τούρκους να παραμείνουν στο νησί μέχρι να αποζημιωθούν για τη κτήματά τους, που παρανόμως τους αναγνώρισε ως ιδιοκτήτες των.

Αναγνώστου: Εξοχότατε, ο τόπος έχει ήδη ερημώσει αφού κατά τη διάρκεια της κατοχής αλλά και εξέγερσης του νησιού, μεγάλο μέρος των ανθρώπων του μίσηψε στα κοντινά νησιά, για να γλιτώσει από το κακό και το άδικο. Αν συνεχιστεί αυτό οι Τούρκοι θα μείνουν κυρίαρχοι του τόπου.

Καποδίστριας: Έχε πίστη στον πρώτο κυβερνήτη του ελεύθερου ελληνικού κράτους, αδερφέ μου. Σε διαβεβαιώ πως δεν θα επιτρέψω να συμβεί κάτι τέτοιο. Πάραυτα θα αιτηθώ τη συνδρομή των Μεγάλων Δυνάμεων ίνα συμμορφώσομεν τους Αγαρηνούς.

Αναγνώστου: Ο τόπος μου κι εγώ προσωπικά θα σας ευγνωμονούμε και θα προσευχόμαστε να σας προστατεύει ο Θεός από κάθε εχθρική βούληση στο μεγάλο και δύσκολο έργο σας, να αναγεννήσετε την πατρίδα.

Καποδίστριας: Χαίρε αδερφέ και εις το επανιδείν.

Ο Κυβερνήτης αφού συνεννοείται με τους ναυάρχους των τριών Δυνάμεων οργανώνει την αποστολή Ρώσικου πολεμικού πλοίου στην Κάρυστο με 16 κανόνια και 300 στρατιώτες που φθάνει στο νησί το Σεπτέμβριο του 1830 με τον Αναγνώστου και μένει για 15 μέρες προς ενθάρρυνση των χριστιανών και εκφοβισμό των Τούρκων.

Το πρωί ο πλοίαρχος με συνοδεία αξιωματικών και Ρώσων στρατιωτών ανεβαίνουν στο φρούριο για να επιστήσουν την προσοχή των Τούρκων ως προς τη συμπεριφορά τους προς τους χριστιανούς.

Μουσταφάς Αγαζαδές: Εφέντη, όλοι οι Οσμανλήδες σου μαρτυράμε πως άδικα μας κατηγορούν οι ραγιαδες. Τι διάφορο έχουμε μεις τώρα να κατατρέχουμε τους χριστιανούς;

Ρώσος πλοίαρχος: Εγώ άλλα κατέχω, γι' αυτό συμμορφωθείτε και αλλάξτε στάση απέναντι στους χριστιανούς, ειδικά θα δοκιμάσετε την οργή του Τσάρου.

Μουσταφάς Αγαζαδές: Όπως ορίσατε εφέντη και ο Αλλάχ να σας προστατεύει...

Ρώσος πλοίαρχος: Ο Αλλάχ, Αγαζαδέ δεν συγχωρεί το άδικο, έτσι δεν είναι;

Τηράτε λοιπόν να μην αδικείτε τους χριστιανούς, γιατί η τιμωρία
θα φτάσει πρώτα ... από το Θεό που προσκυνάτε!

Μουσταφάς Αγαζαδές: Ναι γιαβρούμ, όπως ορίζετε ...

Σκηνή 22^η : Η Απελευθέρωση της Καρύστου

Στις 25 Μάρτη του 1833 ο επίτροπος της ελληνικής κυβέρνησης Ιάκωβος Νερουλός έρχεται στη Χαλκίδα και παραλαμβάνει το φρούριο και το νησί από το Χατζή - Ισμαήλ- μπέη, ως αντιπρόσωπο του Ομέρ πασά, ο οποίος ένα μήνα πριν είχε επίτηδες καταφύγει στη Θεσσαλονίκη. Ο Χατζή - Ισμαήλ παραδίδει στον επίτροπο τα κλειδιά του φρουρίου μέσα σ' ένα ασημένιο δίσκο.

Στην Κάρυστο μετά από τριετείς αγοραπωλησίες, κωλυσιεργίες και καθυστερήσεις του Ομέρ πασά, ο οποίος προσπαθούσε με κάθε τρόπο να μην εγκαταλείψει την Εύβοια, έρχεται ο άλλος κυβερνητικός επίτροπος Δημήτριος Δούκας με λόχο από Βαυαρούς στρατιώτες με σκοπό να παραλάβει το φρούριο. ,

Τόπος: Βαρδιάνοι 9 Απριλίου 1833

Πρόσωπα: Οικογένεια Καρυστινού, παπα - Γιώργης, παπα- Νικόλας, κάτοικοι, επίτροπος Δημήτριος Δούκας, πρόκριτος, Βαυαροί στρατιώτες, Τούρκοι κάτοικοι, Τούρκος Φρούραρχος.

Οι Καρυστινοί υποδέχονται τον επίτροπο της κυβέρνησης Δημήτριο Δούκα με λόχο από Βαυαρούς στρατιώτες στους Βαρδιάνους, με τις σημαίες, τους παπάδες τους και τη συνοδεία μουσικών οργάνων. Οι καμπάνες χτυπούν αναστάσιμα. Πολλοί Καρυστινοί επιστρέφουν από τα μέρη, όπου είχαν καταφύγει τα μαύρα χρόνια της σκλαβιάς. Όλοι βροντοφωνάζουν είμαστε Ε λ ε ύ θ ε ρ ο ι και μεθούν από χαρά.

Παπα -Γιώργης: Ευλογημένη η σημερινή μέρα, αδέρφια χριστιανοί. Η Ανάσταση του Κυρίου ανάστησε το Γένος και την πολύπαθη πατρίδα. Σ' ευχαριστούμε Χριστέ μας που μας αξίωσες να ζήσουμε τούτη τη βλογημένη ώρα!

Παπα - Νικόλας: Χριστός Ανέστη, χριστιανοί, ελάτε να ψάλλομεν όλοι μαζί ίνα ευχαριστήσωμεν τον Κύριο.

Όλοι μαζί ψάλλουν το Χριστός Ανέστη. Πυροβολούν στον αέρα! Αρχίζουν να χορεύουν μεθυσμένοι από χαρά και αγαλλίαση για το λεύτερο μέλλον που τους χαμογελά.

Πανάγος: Χρόνια Πολλά αδέρφια! Χρόνια Λεύτερα!

Καταφθάνουν Καρυστινοί από τα κοντινά νησιά στα οποία είχαν μισέψει.

Όλοι αγκαλιάζονται και κλαίει από χαρά που ανταμώνονται και πάλι σε έναν τόπο
λεύτερο σε έναν τόπο δικό τους.

Κατερίνα: Ανθούλα, ξαδερφούλα μου!

Ανθούλα: Κατερίνα μου, είμαστε λεύτεροι, λεύτεροι!!!

Πρόκριτος: Καλώς ορίσατε στον τόπο μας! Καλώς ήρθατε στη λεύτερη Κάρυστο!

Επίτροπος: Καλώς σας βρήκαμε αδέρφια! Έφθασε η ώρα του τόπου να ζήσει
λεύτερα, να γεννήσει και ν' αναθρέψει λεύτερους ανθρώπους και όλοι
μαζί να αναγεννήσουμε την πατρίδα μας, που αιώνες τώρα πρόσμενε
τούτη την άγια στιγμή.

*Μια επιτροπή από Τούρκους κατεβαίνει στη Δρυμονιά για να παρακαλέσει τον
επίτροπο να μην ανεβεί στο φρούριο μέρα, γιατί μεγάλος φόβος έχει καταλάβει τις
χανούμισσες. Έτσι στις 11 Απρίλη του 1833 (Κυριακή του Θωμά) μόλις νυχτώνει ο
κατοχικός στρατός ανεβαίνει από το Βουνακάκι στο φρούριο και ο Ισμαήλ ο γιος του
φρούραρχου παραδίνει στον επίτροπο τα κλειδιά του κάστρου.*

*Το κάστρο αντηχούσε εκείνες τις μέρες από τους θρήνους των χανουμισσών, που
δεν μπορούσαν να χωνέψουν, ότι αφήνουν την αγαπημένη τους Κάρυστο - την Κηζήλ
Χισάρ, την κόκκινη πόλη, όπως την αποκαλούσαν - με τις ωραίες εξοχές και τα κρύα
νερά της, που ήταν για τους Τούρκους ένα μισό Μισίρι.*

*Τη λύπη τους αυτή τη φανέρωσαν οι θλιμμένες χανούμισσες με το θρηνητικό άσμα
που έλεγαν τις παραμονές της αναχώρησής τους.*

*«Κατακαημένη Κάρυστο με τα κρύα τα νερά σου,
Ήυγαν τα παλικάρια σου τσε καίγεται η καρδιά σου...
Κατακαημένη Κάρυστο, πούσουν μισό Μισίρι,
Τσε τώρα εκατόντησες να γένης Ρωμισούνη.
Πού σ' έτρεμε μια Έγριπο, μια ζηλεμέν' Αθήνα
Τσε τώρα σ' εδύσανε στο Ξράγκο, στη Ρουσία.
Να ταν ο κάμπος θάλασσα, τσε τα βουνά ποτάμια,
Να πνίγανε τον Τάταρο που' φερε τα φιρμάνια.
Τσε τα φιρμάνια γράφανε το βέβαιο χαμπέρι,
Να φύγουν οι Καρυστινοί τούτο το καλοκαίρι.
Ομέρ πασάς, που τάκουσε, μηνάει ένα χαμπέρι,
Του μπέη μας του μήνυσε τσε του στραβοτζιντάρη.
Όντας το αποδιαβάσανε το μαύρο το φερμάνι,
Μικροί, μεγάλοι κλαίανε, τα' οι δυο μας ζαμπιτάδες.
Τρέχουν τσε παν τα μάτια τους ωςάν τις αργαστάρες.
Δεν κλαίμε μεις τον τόπο μας, στο Ξράγκο π' απομένει,
Μον' κλαίμε το κρύο το νερό, που 'μαστε μαθημένοι.
Τσε το Μπεκλήρ αγά πελάει στη Σμύρνη για καράβια.
Στο μπούρτσι μας τ' άραξε τα δώδεκα καράβια.*

*Καρυστινοί, που τ'άδανε, τρισάνα τους τινάζει.
Μπαρκάραν οι Καρυστινοί, τσε πήγαν στο μπογάζι,
Πήγανε στο Βενέτικο, τσε μια μπουνάτσα πιάνει.
Τσε πήγανε στ' Αλάτσατα, το κάτου Σιβρισάρι.
Αλλάχ, αλλάχ, βρε βασιλιά, πού θα σε πάει το κρίμα,
Που χύρισεσ αντρόγενα, παιδιά απ' τα σκαφίδια.
Σεμπέτι όποιος γένηκε να δώσ' το Γριπονήσι,
όποιος ριτζάλι το 'καμε, σαν σκύλος να βαβίσει ».*

Την Τουρκική διοίκηση διαδέχθηκε μετά η ελληνική Δημογεροντία με έδρα τους Μύλους και απ' το 1833 - 36 η Κάρυστος έμεινε πρωτεύουσα της επαρχίας Καρυστίας, μα κατοπινή πρωτεύουσα ορίστηκε η Κύμη.

Το 1843 χωρίσανε οι κάτοικοι οικόπεδα στην παραλία, όπου έχτισαν τη νέα πόλη σύμφωνα με το σχέδιο του Βαυαρού μηχανικού Μίρμπαχ, τον οποίο έστειλε ο βασιλιάς Όθωνας, μεταφέροντας την έδρα της από τους Μύλους. Η νέα πόλη ονομάστηκε Οθωνόπολις, προς τιμή του βασιλιά της ελεύθερης Ελλάδας.

Αργότερα με τη μεταπολίτευση το 1862 η πόλη ξαναπήρε την αρχική της ονομασία, Κάρυστος, που προέρχεται από την αρχαιοελληνική περίοδο.

Βιβλιογραφία

- « Ιστορία της νήσου Εύβοιας » Κ. Α. Γουναρόπουλος
- « Η Επανάσταση του 1821 στην Εύβοια » Κ. Χατζηκωνσταντής
- « Κάρυστος » Θ. Γ. Παπαμανώλη
- « Νεόφυτος - Επίσκοπος Καρύστου » Εμμανουήλ Σαγκριώτης
- « Ιστορία του Αγώνος της εν Ευβοία Επανάστασεως του 1821 »
Ιωάννης Αναστ. Μαυρομμάτης
- « Μια φορά κι έναν καιρό εκεί στην Εύβοια » Αλέξανδρος Καλέμης
- « Ο Αγγελής Γωβιός και η Επανάσταση στην Εύβοια »
Αλέξανδρος Καλέμης - Δημήτρης Αποστόλου

